tis actibus, qui neceſſarii ſunt, ut ſe ſanctæ morti diſponat; Ullane igitur in mundo cæcitas eſſe poteſt, niſi hæc ſententia extrema cæcitas eſt? *Idem.*

Deus expectando fatigatur.

Deus tædio afficitur, ejuſque delaſſatur patientia expectando. Ille prior nobis ſuam gratiam, ſuumque offert amorem; adjutricem tendit manum, ut nos eruat ex abyſſo, in quam præcipites cecidimus; efficit, ut noſtram videamus calamitatem, & illud, in quo verſamur, periculum in nullam reditus ſpem intereundi: quodlibet vitæ genus tentat, ſuavitatem, auſteritatemque, ut nos revocet; ſed poſt has cunctationes, niſi profecerimus, fulgurat, tonat, fulminat, gratias ſuas amovet, vel infirmas, tantum concedit, Converſionem noſtram in extremum vitæ ſpatium rejicimus, ſed inopina mors nos aufert, & Dei iracundiæ, & ultioni nos objicit. *Auctor Anonymus.*

De illis, qui negotia ſua prætexentes converſionem differunt.

Inde vero tot peccatorum retardatur converſio, quia in illud rejicitur tempus, quo vacui ſint ab omnibus impedimentis, atque negotii, quibus retinentur in mundo. Cum me lite hac expedivero, quidam ait; cum munere meo, demandataque mihi provincia per functus fuero, alter inquit; cum familiæ meæ conſuluero, filiiſque proſpexero, cum, exiguam bonorum vim in ſenectutem meam comparavero, tunc ſerio animum converſioni meæ, ac pœnitentiæ peragendæ impendam. Ita in mundo loquuntur, expectare vis, donec expeditus ſis ab omnibus ſæcularibus curis, & a terrenis negotiis omnibus vacuus. Teipſum miſere fallis, peccator; nunquam enim plenam hanc ſpiritus libertatem aſſequeris, nunquam nulla terrenarum rerum cura impeditus eri, ſemper mancipium eris eorum habituum, qui te trahunt, & in ſingulos dies convaleſcunt. Itaque ſi de eo ſtatu, in quo es, egredi cupis, ne momentum quidem differas, ubi Dei voce appellaris; quantumvis adhuc terræ bonis adhæreſcas, quamvis ſæculi corruptionem ſapias, quanquam prædominanti adhuc tenearis affectu, audi Jeſum Chriſtum loquentem, & ex quo vocem ejus audieris, ſtatim de peccato, ut olim Lazarus de tumulto, egredere. Alioquin nunquam fortaſſe converteris. *Sermo, qui Maſſillon acceptus refertur, de Habitu.*

At enim aliæ me tenent difficultates, prohibentque, ne de malo, in quo ſum, ſtatu egrediar; quid pro converſione mea conari poſſum, donec huic mundo adhæreo? Quam curam ſalutis meæ negotio impendere poſſum, donec mens ſæcularibus curis eſt impedita? Ita loquuntur homines; ſed hæc verba nullius ſunt utilitatis; hæc quippe negotia, quæ nos relicturos ſperamus, quotidie alia aliis invicem ſibi ſuccedunt. Vix quibuſdam defuncti voluptatibus, nugis, & amoribus ætatis unius, in negotia, curas, laboreſque alterius migramus; neque in provectiori ætate majorem nanciſcemur ſpiritus libertatem, majoremque animi ſolutionem, quam in juventute, in qua omnia faſcinant, blandiuntur, alliciunt. Quocumque in ſtatu ſis, malæ ſemper ſunt affectiones tuæ, ac recentes habes rationes, quas cauſeris; & quæ tuam converſionem impediunt. Hodie nimis moleſtum eſt, illud infringere vinculum, quod tantam adfert voluptatem, cras nimis diſſipata mens erit, neque negotio, quod adeo ſerium eſt, vacare poterit. Poſt hæc in dies magis ſalutem noſtram negligimus, quia nimis diu peccatum amavimus. Cum noſmet omnino vacuos putamus, tunc recens ingruit cura, quæ in aliquod tempus adhuc rejicit pœnitentiam, & converſionem. *Idem.*

Aliquando tempus erit, quo voſmet convertere cupietis, & fortaſſe non poteritis.

Jam novi te, Auditor: tempus erit, inquis, quo omnibus affectionibus tuis valedices, quo nexus omnes infringes, quo eum Deo redibis in gratiam; non ſemper iiſdem perturbamur affectibus, & bonum ſufficit momentum, ut immutemur. Hoſtium cladem facilem eſſe putas, neque dubitas de victoria, ubi ad illam animum volueris appellere. Miſer! nonne de te jure, quod de Samſone Scriptura, dicere poſſem: *Egrediar ſicut ante feci, & me excutiam: neſciens quod receſſiſſet ab eo Dominus.* Ita loqueris, quia te ipſum ignoras. Tibi detonſi fuerant crines illi, in quibus tuum robur conſiſtit, & neſcis: Dalila ſecretum retexit, neque ultra es, qui primum eras. Abi, abi, quoad tibi placuerit, blandire tibi. Dicis, *Egrediar ſicut ante feci*; non credo, & fallax hæc confidentia tua mihi eſt apertiſſimum interitus tui argumentum. A te recedet Deus, cumque ille non erit amplius tecum, quid facere poterit, quid non debebis metuere? *Sermo Manuſcriptus P. Stephani Chamillard.*

Qui differt pœnitentiam, ſalutem in periculum adducit.

Adveniet fortaſſe dies, qua pœnitentiam ages, ſed fortaſſe etiam non adveniet. Heu! frater, hic diſertiſſimus S. Chryſoſtomus exclamat, cum dicis *fortaſſe*, cogitaſne, qua de re agatur? fortaſſe, ubi de tua agitur ſalute? fortaſſe, ubi agitur de anima tua? fortaſſe ubi de tua agitur æternitate? Fortaſſe damnabor; non damnabor fortaſſe. O terribile, horrendumque fortaſſe! O formidabilem incertitudinem! *P. Aurelianenſis Sermone de Converſione.*

Quam difficile eſt repente immutari in morte.

Quid! brevibus illis momentis, quibus anima efflenda eſt, excutere, deteſtari, expiare, diuturnæ, ejuſque flagitioſiſſimæ vitæ peccata reparare; Quid! repente mutare ideas, ſtudia, affectiones, ſenſus! vehementes mortificare animi ægritudines, vehementes nexus infringere, violenta coercere deſideria, inveterata jugulare odia, habituum ponderibus reſiſtere, ſtudiorum omnium curſum inhibere; momento terrenarum rerum æſtimationem, & guſtum abjicere, & cœleſtia tantummodo ſapere! Næ hoc quidem citra miraculum fit, fierive poteſt. *Idem.*

Tempus ſeſe convertendi illud eſt, quo a Deo vocamur.

Videtis, Fideles, non deeſſe tempus ſeſe convertendi agendique pœnitentiam, quod ſi labatur, vix vobiſmet miſericordiæ ſperandæ ſupereſt locus. Non ſecus ac non deſunt patientiæ dies, quibus ille peccatores ſuſtinet, ita quoque dies adeſt iræ, & juſti judicii; quæ quidem dies proprie illa eſt, qua ex hac vita decedimus, quemadmodum Deus ipſe nos admonet. Præteriit occaſio; tempus opportunum abiit, & per incuriam, æternaſque cunctationes illud elabi paſſi ſumus: meſſis tempus advenit. Quamobrem Iſaias Propheta dicebat: Quærite Deum, dum prope eſt. Quando vero prope? Cum nos alloquitur, cum in corde noſtro illius reſonat vox; hoc verum eſt illius quærendi tempus. Verum ſi tempus hoc, & hanc occaſionem elabi paſſi fuerimus, fortaſſe fruſtra invocabimus illum; fruſtra deſerta, maria, monteſque illum quæſituri illuſtrabimus: *Quæritis me, & non invenietis.* Joann. 7. *Auctor Anonymus.*

Peccator, qui indeſinenter pœnitentiam differs! Evangelica piſcina figura eſt, quæ tuam portendit infelicitatem! Moras inceſſanter, & cunctationes adfers, atque pœnitentiam tuam procraſtinas: verum ſcias, piſcinæ aquam non ſemper ab Angelo commoveri, ſcias, pœnitentiæ gratiam non ſemper offerri. Hæc ſæpe vocavit te, ſæpe te ſollicitavit, ut ad Dei miſericordiam confugeres; ſed non ſemper te vocabit, ſollicitabitque. Et cum te etiam vocabit, & Angelus conſcientiam tuam movebit, adeo infirmus eris, ut teipſum ſecus hujus piſcinæ oram tantummodo trahes: quo ubi perveneris; tot invenies, quibus prohiberis, ne te in aquam projicias, ita ut omnem deinceps ſalutis tuæ curam abjicias. *Sermo Manuſcriptus.*

Deus vel uti gratiarũ ſuarum dominus non tribuit eas, cum nobis, ſed cum ipſi placet.

Nihil æque liberum eſt, ac Dei miſericordia in gratiarum ſuarum diſpoſitione. Sane Dei *Spiritus ubi vult ſpirat.* Ideo auris adhibenda eſt voci gratiæ loquentis ad cor; latet enim, unde veniat, aut quo vadat; *Vocem ejus audis, & neſcis unde veniat, aut quo vadat.* Joann. 3. Ne dicas ergo te, ubi volueris, pœnitentiam ſuſcepturum; hoc enim a te minime pendet, ſed a gratia, quæ libera eſt, & libere operatur. Cum Deus ſit gratiarum ſuarum dominus, illas inæqualiter pro voluntate ſingulis elargitur, *Dividens ſingulis prout vult*: 1. ad Cor. 12. & S. Chryſoſtomus ait, Deum agere tamquam ſupremum Dominum, ac Dominatorem, cum illas tribuit cui vult, & quando vult: *Cui vult, & quando vult, dat gratiam.* Cum autem tamquam Dominus agat, agit inæqualiter; neque cum peccatoribus æque, atque cum juſtis ſe gerit. Juſtos nunquam derelinquit, niſi prius derelinquatur, ideoque illis gratiam ſuam tribuit, donec ſibi fideles exiſtunt: verum aliter cum peccatoribus operatur; modo cum illis ſuam exercet miſericordiam, modo illos indurat: *Cujus vult miſeretur, & quem vult; indurat.* Ad Rom. 9. Præſumit ergo, qui putat non defuturam ſibi gratiam ſeſe convertendi, agendique pœnitentiam eo tempore, quod ipſe conſtituit, ac determinavit. *Idem.*

Peccator in morte non inveniet Deũ, quem inquiret.

Cum Deus ſeſe peccatori ſæpe obtulit, & peccator pertinaciter gratiæ illius obluctatus eſt, infelix iſte non invenit illum ultra, cum ipſum quæſiverit: *Quæretis me, & non invenietis*, Joann. 7. ita Deus ipſe minitatur. Quid! toto vitæ ſpatio non aliud præter corporis voluptates quæſiviſti, & putas in morte pœnitentiæ gratiam te inventurum? Terræ bona dumtaxat amaſti, & in morte cœleſtia bona te conſecuturum ſperas? Dum viveres, non aliud quam mundi hujus delicias optaſti, & in morte credis te Paradiſi deliciis perfruiturum? Quæ inſania! quæ cæcitas! *Alius Sermo Manuſcriptus de finali impœnitentia.*

Quam inſipientes ſunt illi, qui in extremum vitæ ſuæ ſpatium omnem æternitatis ſuæ curam rejiciunt; & putant inter terrores judiciorum Dei, coram quo brevi prodituri ſunt, ad infernalium ſuppliciorum adſpectum, quibus non multo poſt torquendi ſunt, & inter dolores, qui animam a corpore divellunt, ſe cogitare poſſe, uti par eſt, quomodo ſuæ ſaluti proſpiciant!

Quomodonam ex toto corde eum diligent, quem nunquam dilexerunt in vita, & ſine cujus amore ſalvi eſſe non poſſunt? *Auctor Anonymus.*

Moriens ſæpe non intelligit, quid ſibi dicatur, cum a Deo veniam petere ſuadetur.

Perſæpe accidit, ut qui dum viveret, neque de Deo, neque de ſalute ſua cogitavit unquam, & qui ſemper neglexit ſemet ad bene moriendum diſponere, proficere nequeat ex bonis, quæ ſibi traduntur, conſiliis, atque iis, quæ ipſi fiunt, adhortationis. Sacerdos, qui illi adſtat, ad lectuli cervical mira dicit; optima tradit monita; & ſaluberrimas ſuggerit rationes ad tentationes dæmonis ſuperandas; verum tempus diſcendi non eſt, ubi ſingulari certamine cum hoſte confligendum eſt. Æger nihil intelligit eorum, quæ ſibi dicuntur; eadem quidem verba nonnumquam repetit, ſed ore tenus, non corde. Verbo, periit, antequam bonis, quæ ſibi præbentur, ut poſſit conſiliis. Sed hic nonne ſuo dignus eſt infortunio? Quænam imprudentia eſt ſeſe tanto diſcrimini objicere! videre ſibi cum adeo terribili hoſte decertandum eſſe, & prælii momentum expectare, ut illata vulnera eludere, ejuſque inſidias evitare percipiat! *P. de la Colombiere, Sermone quinto de neceſſitate ſeſe pradarandi ad mortem.*

Magna imprudentia eſt mortis expectare tempus, ut te ad bene moriendum diſponas.

Ubi ſenſimus, quanti referat ſeſe ad bene moriendum præparare, ſathanas omnem induſtriam ſuam in eo collocat, ut nos ad præparationem hanc in extrema vitæ momenta rejiciendam impellat; ſed hæc ars adeo craſſa eſt, ut miraculi loco habeatur, quod tot alioquin ſciti homines eadem ſe falli patiantur. Mortis tempus expectare volumus, ut ad bonam mortem obeundam noſmet præparemus; verum quo auctore tunc præparationi huic tempus non defuturum ſperamus? Ad hæc licet certi eſſemus momenta aliquot non defutura, exiguum illud temporis ſpatium ſufficere, poterit, ut ea omnia adimpleamus, quæ in illud facienda rejicimus? & licet ſatis pro rebus omnibus eſſet, nunquid illud ad quæcumque tunc agenda tempus eſt opportunum? Hoc incertum eſt, breve, malum; nunquid ſanæ mentis eſt illud pro maximi momenti negotiis tranſigendis reſervare? *Idem.*

Quamvis etiam cum audaciſſimo quovis ſupponerem metuendum non eſſe, opprimamur; ajo, tempus, quod in morte ſuppetere poteſt, nequaquam ſatis futurum, ut voſmet bene moriendo præparetis. Noſtis enim morbum, quo aliquis moriturus eſt, ab aliis, qui accidunt in vita, nequaquam diſtingui ex primis ejuſdem appulſibus. Aliquot elabuntur dies, quin quidquam metuatur, ideoque de morte ne cogitetur quidem: periculum deinceps detegitur, ſed ſtatim non adeo apertum eſt, ut nulla ſpes ſit reliqua; atque ea tantum quæruntur remedia, quæ ad valetudinem quam primum ſarciendam utiliora cenſentur. Hoc medicorum tempus eſt: tota familia inceſſanter circa ægrotum occupata eſt, ut eorum mandata faceſſat; penes te judicium ſit, utrum ægro ſatis ſuperque ſit, quod agat, cum tot remedia ſibi applicari, ac in ſe operari patiatur. Tandem poſtquam inutili conatu omnes medicæ artis vires exhauſtæ ſunt, ille admonetur, ut ſeſe præparet morti, quod nonnunquam accidit, cum vix quatuor & viginti horarum vitæ ſupereſt ſpatium; & ſæpe etiam longe brevius ſanæ mentis, atque uſus ſenſuum. In anguſto hoc temporis intervallo teſtamentum ſcribendum eſt, funeris norma præſcribenda, res domeſtica componenda. Ut hæc omnia a bene valentibus fierent, plurimum dierum ſpatium, & magnum requirerent otium: quomodo ergo aliquot horæ ſufficient morientis, cui præterea omnia conſcientiæ ſuæ negotia procuranda ſunt, quorum curam ſemper in diem extremum diſtulit? Hæccine omnia adeo brevi fieri bene poſſunt? Vel potius hæc omnia fieri poſſunt male eo tempore, quo infirmæ ſunt vires, cognitio modica, exilis memoria, & quo ſenſus dolorum, quibus corpus oppreſſum eſt; in ſe totam animæ attentionem, & curam convertit juxta illa S. Auguſtini verba: *Illuc rapitur intentio mentis, ubi eſt vis doloris?* *Idem.*

Confuſio, ac tumultus animæ, quæ ſeſe morti præparare diſtulit in illud tempus, quo moriendum eſt.

Homo tunc eodem in ſtatu eſt, in quo urbs ab hoſtibus arcta obſidione vallata, magnoque impetu oppugnata. Juriſtitium indicitur, litterarum ſilent Accademiæ, Commercium, Artes ſqualent, & omnia in hac ceſſant calamitate. Omnes per muros diſcurrit, ac per propugnacula, quo communi periculo vocantur. Ita homo doloribus mortis oppreſſus, ut Prophetæ verbis utar, ſuis tantum doloribus vacat; anima tota iis impenditur partibus, quæ magis affectæ ſunt; ibi omnes exerit conatus ad propulſandum hoſtem, qui jamjam arce potiturus eſt. Tunc temporis non videt amplius, non audit, & ſuum tantummodo malum ſentit: eo tempore nemo audet amplius verbum facere de ſexcentis negotiis, quorum ſingula maximi momenti ſunt; attamen hoc illud tempus eſt, quod pro maximo, pro unico, proque illo reſervatum eſt negotio, in quo de rebus omnibus in omnem agitur æternitatem. Væ mihi ſi adeo parum ſanæ mentis fuero, ut hoc faciam! Væ mihi ſi ad extremum uſque vitæ ſpatium diſtulero id, quod totius vitæ debet eſſe negotium! *Idem.*

Falſa ſeſe aliquando convertend confidentia ducit ad impœnitẽtiam.

Falſa hæc confidentia, quæ ſperat contra omnem ſpem, quæ ſine ulla religione ſalutis ſuæ negotium in tempus acceptius remittit, neque meruit, ne ita procraſtinans voti ſummam conſequatur; falſa hæc confidentia, quæ in futura converſione conquieſcit, quin aliquid audeat efficere, ut operetur illam; quæ non alium gratiæ recipit fructum, quam inanem promiſſionem futurum, ut in poſterum fidelius adhæreat illi; hæc falſa confidentia, inquam, ſcopulus eſt converſionis, funeſta origo impœnitentiæ, & illuſio fatalis, qua utitur dæmon, ut quæcumque optima conſilia irrita efficiat, & vereor, ne falſa hæc confidentia omnes fere damnet peccatores. *Sermo, qui P. Maſſillon attribuitur, de falſa peccatorum confidentia.*

Inanes prætextus, qui propter pœnitentiæ dilationem nos illis objiciũt malis, quæ Judæis Salvator minitatur.

Myſteria hæc ad commovendum aptiſſima, quæ hiſce pœnitentiæ diebus pietati veſtræ exponit eccleſia, excitarunt fortaſſe in pleriſque veſtrum ſenſus converſionis, & pepererunt aliquot vitæ magis chriſtianæ deſideria: millies commoti, contriti, agitatis fuiſtis, ac millies de vitæ mutatione conſilium iniviſtis. Sed in his felicibus gratiæ motibus affectiones veſtræ adhuc voluntati, & cordi imperantes deſideria veſtra cohibuere, objicientes, tempus hoc nondum illud eſſe, quod ſaluti veſtræ ſtatutum eſt: vividæ juventutis æſtum, vel negotiorum nimis urgentium impedimenta non pati, ut ſerio veſtræ converſioni vacetis; neque tempus, & occaſiones ſaluti veſtræ utiliores defuturas. Inanes autem hujuſmodi prætextus, & commentitii obices fortaſſe in caput veſtrum convertent malum illud funeſtum, quod Dei filius Judæis minitabatur: *Moriemini in peccatis veſtris.* Joann. 7. & 8. Moriemini, quin adimplere potueritis hæc bona veſtra conſilia, ideoque in impœnitentia moriemini. *Idem.*

Peccatores, qui hoc pacto procraſtinatis, quænam res unquam vobis hanc ſpem certam facere poteſt futurum, ut ex funeſto hoc ſtatu emergatis? Ego quidem exiſtimo incertum omnino eſſe, utrum in morte veſmet convertetis, an in peccato veſtro moriemini; ſcire enim debetis, ſola deſideria, ubi ſimplicia perſeverent eſſe deſideria quovis effectu vacua, neminem convertere. Sed ſi dubitaretis, quonam in ſtatu morituri ſitis, quamvis peccatores vivatis, eſſetne prudentiæ veſtræ cum hac dubitatione perſiſtere in calamitoſiſſimo ſtatu, unde veſtris viribus egredi vobis nequaquam liceret, niſi inſueta gratia vos illinc educat? Semper ſpem, metumque inter nutantes, ac in utramque partem fluctuantes, necnon fati veſtri exitum præſtolantes, tutiuſque relinquere poteſtis conſilium, ex eo videlicet emergendi ſtatu, in quo diem veſtrum obire minime velletis? Si vobis non major eſſet metuendi, quam ſperandi cauſa, ſapientiæne eſſet in hac tranquillitate immorari. Sed undenam hæc vobis inter ſpem, metumque eſſe poteſt æqualitas? Plurimas quidem metuendi, ſperandi vero minimas habetis rationes. Quidquid poteſt vobis in memoriam revocare duas haſce propoſitiones adeo contrarias: Moriar in peccato? an in eo minime moriar? vobis terrorem debet incutere & efficere, ut tutiorem partem amplectamini. Hoc autem primum conſilium longe certius eſt homini in peccato viventi. Noſtis enim vires veſtras nequaquam ſufficere, ut de peccato exire valeatis: divinum, neque id commune, vobis opus eſt auxilium, quod ſibi nemo promittere poteſt; cum e contra nequaquam alieno egeatis ſubſidio, ut in peccatis veſtris immoremini. *Idem.*

Quam vana ſit peccatorũ confidentia, qui ſuam differunt converſionem, & in Dei gratia confidunt.

Scio quidem, quantumvis nefarii peccatores ſumus, de ſalute noſtra deſperandum non eſſe; ſed humilis confidentia nulli innititur rei, & quidquid poteſt, nil inauſum relinquit: vos autem rebus in omnibus confiditis, quin aliquid efficiatis. Humilis confidentia peccatorum ſalutis eſt cauſa; vos autem illam ſcelerum veſtrorum cumulum facitis: humilis confidentia contremiſcens in amaritudine cordis ſcelerum veniam expectat; vos autem hanc frigide in inutili impœnitentia expectatis, quam nunquam fortaſſe, vel nonniſi ſero nimis eſtis facturi. Novi equidem pœnitentiam Deo nunquam diſplicuiſſe, ſed tempus eſt, quo illam inutilem credere debemus, & confidentia, quam in hac pœnitentia ſtatuimus, præſumptione, & ſcelere non vacat. Tunc turpiter, temereque ſperamus feliciores occaſione expetentes, quin ullum in præſenti conatum efficiamus. Hic ille fatalis eſt error, in quo plerique vivunt peccatores: hæc fallax eſt illuſio, qua utitur dæmon ad ſalutis ſenſus in anima oppugnandos. *Idem.*

Fruſtra qui converſionem

Quid ergo? Cum ſperatis futurum, ut alio tempore

differt ad id aptius tempus expectat.

Deus veſtri miſereatur, putatiſne illum cor veſtrum eſſe immutaturum? Sed cur in futuro potius, quam in præſenti confiditis? Nunquid cor veſtrum pœnitentiæ magis eſſe diſpoſitum? Quænam vero cauſa vobis eſt credendi, occaſiones tunc fore magis opportunas? Nunquid in corde veſtro majorem invenietis facilitatem infringendi vincula, quæ & præteritum, & futurum tempus magis magiſque confirmaverint? vincula, quæ diuturnus habitus alligaverit, nonne difficilius erunt infringenda? Nunquid facilius reſiſtere poteritis torrenti, qui jamdiu collecta aquarum congerie intumuerit? Nunquid facilius reſiſtere poteritis inclinationis, quæ annorum longitudine inoleverit non amplius corrigenda? Jurene eas exigere poteſtis circumſtantias, quas poſt elapſum temporis ſpatius vobis magis opportunas exiſtimatis futuras? Converſionem differtis, quia nimis moleſtum, ac difficile vobis eſſet in præſentiarum agere pœnitentiam, ſed minus vobis moleſtum, ac difficile futurum eſt illam explere, cum in ſcelere magis occallueritis. Creditis arborem hanc, quo magis adoleverit, eo facilius eſſe corrigendam? vulnus hoc quo magis veneno fuerit imbutum, eo facilius eſſe curandum? Nunquid inſanius aliquid fingi poteſt? Præſtolamini tempora pœnitentiæ, quæ magis ſint opportuna, & non intelligitis futurum, ut hoc ipſum tempus omnem vobis pœitentiæ inſtituendæ auferat facilitatem. *Idem.*

Certum eſt divinæ ſapientiæ ordinem probari non poſſe, ſi peccatori jus adſit ſemper in Dei ſui miſericordia ſperandi, & ſi hæc miſericordia quovis tempore ſeſe fallaci peccatoris confidentiæ accommodaret, ſatis eſſet fovere converſionis deſiderium, ut hoc jus haberemus illam in morte obtinendi. Juſtus, qui ſenſus ſuos mortificat, ut finalis perſeverantiæ donum obtineat, nihil haberet ergo, quo obdurato, & pertinaci præſtaret peccatori, qui ad illud promerendum nil agit? Nullum igitur diſcrimen eſſet, ſive homines indeſinenter innocentiæ vias, an inquinatiſſimas ſcelerum ſemitas uſque ad vitæ finem decurrerent? Utrorumque ſors par eſſet? Stultum igitur eſſet ferre Domini jugum ad adoleſcentia, quia qui hoc faceret, nequaquam ab illo differret, qui in morte gratiam præſtolaretur. Pœnitentia igitur in vitæ finem rejecta ſapiens eſſet exquiſitiſſimæ prudentiæ conſilium, & eccleſia pœnitentiæ, & pietatis exercitia præſcribens, & ad Sacramentorum frequentiam nos excitans, peccatoribus dumtaxat verba daret. *Idem.*

Qui cõverſione ſuâ differt non ſolum ſalutis ſuæ incertus eſt, ſed prope ſuæ dãnationis eſt certus.

Peccator de ſua converſione præſumens illam procraſtinando non ſolum in horribile ſalutis ſuæ incertitudinem, verum etiam in manifeſtam ſuæ damnationis certitudinem labitur. Expectas enim, quod te convertat Deus: at quomodo expectas? Scelera ſceleribus adjiciens, omnia ſalutis adminicula negligens, quæ Dei verbum, ſacramenta, ac miniſtri illius offerunt tibi; nihil de vitæ tuæ ratione, morumque tuorum mutans improbitate. Quomodo ergo teipſum in tuis ſceleribus fallis expectans, quod te inde ſola liberet gratia, quin tu ipſe ullam afferas curam? Gratia, quam inter flagitia tua expectas, fructus eſt lacrymarum, ſuſpiriorum, & vis illius, quam ſibi quilibet infert; diutius petenda eſt, deſideranda, inquirenda. At illamne indeſinenter requiris? Dominum urges, ut hanc tibi largiatur? Omnem induſtriam tuam collocas, ut illam promerearis? Quin immo cum temeraria confidentia dicis: ſpero Domine fore, ut me convertas, veniat dies, quo funeſta mea vincula infringas, me tuearis contra ſalutis meæ inimicos, & me ex abyſſo educas, in qua ſum, meæ calamitatis miſertus. O te miſerum, & inſipientem! Itane a Deo tuam converſionem petis? Ignoraſne nihil aptius eſſe ad amovendam Domini beneficia, & gratias, quam temeritas illa, cum qua eadem expectas; atque ita neminem ſalutis ſuæ minus certum eſſe, & magis certum damnationis ſuæ, quam vitam in nefaria hujuſmodi cunctatione ducendo? *Idem.*

Quomodo a Deo petenda ſit converſionis ſuæ gratia.

Uſquequo, Domine, oblivisceris me in finem; uſquequo avertis faciem tuam a me? Uſquequo relinques Domine animam meam inquietam, fluctuantem, incertam, & in ſingulos dies nova pœnitentiæ conſilia ineuntem, quin illa uſpiam exequatur: *Quandiu ponam conſilia in anima mea?* Uſquequo ſines me vitæ meæ curriculum in inani promiſſione ſinceræ pœnitentiæ traducere, quin unquam promiſſi fidem præſtem? Diſſipa hæc vana phantaſmata, inutilia hæc meæ converſionis medicamenta; ne patiaris me cordis mei ſtudia ſectari, quod tu quidem mihi tribuiſti, ut te diligerem, & ego injuſte erga creaturas converti; præveni mala, quæ imminent mihi, & quæ decidunt in peccatores, qui inanem confidentiam ſuam in mortem uſque producunt. Reſpice infirma deſideria mea, non tamquam inania pœnitentiæ conſilia, ſed veluti primos commotæ conſcientiæ, tuamque miſericordiam implorantis, clamores &c. *Idem.*

Fidendũ non eſt pœnitẽtiæ moriẽtis, qui illam in hoc uſque tempus diſtulit.

Cum peccator ſeſe ad Deum tunc tandem convertit, ubi gravi morbo ſe preſſum videt, qui mortem minitatur, quid de illo ſentiendum eſt? Nihil ſcio, S. Auguſtinus reſpondet: hoc unum ſcio plurimum de illo metuendum eſſe: *Non ſum ſecurus.* A ſacerdote quidem abſolutionem conſecutus eſt; verum utique eſt. Hanc illi dare debuit ſacerdos; neque eam negare poteſt ægro petenti, & aliquo exteriori ſigno ſuam penitentiam teſtanti. At hæc abſolutio in Dei judicio probabitur? Hoc mihi quidem, ſequitur idem doctor, valde videtur ambiguum: *non ſum ſecurus.* Potui quidem morientem audire, extrema illius excipere ſuſpiria, illum excitare, illi pœnitentiæ ſacramenta conferre; utrum vero Sacramentum hoc ſuum habuerit effectum, & pœnitentia ſincera fuerit, hoc profecto affirmare non poſſum: *Pœnitentiam dare poſſum, ſecuritatem non poſſum.* Id ergo genus pœnitentes *damnabuntur.* Meum non eſt de illorum ſorte decernere, nihilque habeo, quod explicite aſſeram. *Non dico Liberabuntur?* Hoc minus adhuc aſſerere poſſum, minus præſumere, & in hanc ſpem alios adducere: *Non dico, non præſumo, non promitto.* Neque enim vel alios, vel me ipſum fallere volo: *Nel fallo, nec fallor. P. Girouſt Sermone de impœnitentia finali.*

Hac in re noſtram conſulamus experientiam. Quot quotidie videmus, quot audimus ægrotantes eo, in quo laborant, periculo inire, ſi convaluerint, vitæ ſanctiſſime traducendæ conſilia? Quæ verba proferunt? Quæ ſuſpiria in cœlum emittunt? Si illos audis, ſancti erunt, dummodo dignetur Deus aliquot adhuc annos ad vivendum illis concedere, ac proferre vitam jamjam deſituram. Malum reipſa decreſcit, neque adeo violentos acceſſus habet; ignis, quo abſumebantur, deferveſcit, bona redit valetudo, refloreſcunt vires, jamjam convaleſcunt; verum ideone meliores fiunt? Hoc vos noſtis, Fideles; vos teſtes appello; in iiſdem videntur habitibus, in iiſdem impudicitiis verſantur. Miramini. Ego quidem hanc mutationem non miror, vel potius ullam unquam extitiſſe veram mutationem nego, jamjam coram Deo prodituri, ac prope extremum vitæ ſpatium animam efflaturi id erant, quod ſemper fuerant, & quod modo quoque ſunt. Quamvis tantum illi promitterent, ac tot pœnitentiæ ſigna præſeferrent, ſi tunc illos evocaſſet Deus, ſi mors illos ſuſtuliſſet, actum jam erat de illis, quoniam eorum dolor, ac pœnitentia ſinceri non erant. *Idem.*

Quam difficile ſit, quod peccator in morte convertatur.

Peccator, quem vobis iſtic exhibemus, homo eſt ſenſibus immerſus, & qui carnis conſilia ſectari conſuevit; ut ergo illius in morte pœnitentia ſit ſupernaturalis; ſupra ſeipſum exurgat oportet, ſeſe ab iis rebus omnibus expediat, quæ terrena, ac materialia in hanc uſque diem in intentionibus ſuis fuere, atque ob ſuperiores agat cauſas iis, propter quas ſemper operatus eſt. Hic homo eſt, in quo omnes fortaſſe cupiditates viciſſim dominatæ ſunt, & quæ effecerunt, ut ille peccata omnium fere ſpecierum, ac prope infinita numero perpetraret. Ut ergo univerſalis ſit illius pœnitentia, opus eſt, ut ſuſque deſque, abſit verbo invidia, totum animæ ſuæ ſtatum vertat; ſibique cor, ut ita loquar, novum, novumque ſpiritum fingat; ut in pretio habere incipiat, quod contempſit, & contemnere ea, quæ habuit in pretio, ut amet, quidquid odit, & oderit, quidquid amavit, &c. Nunc autem hoc a vobis quæro, & Fideles, utrum, dum magna vis morbi ſævit, & dum internæ omnes facultates turbatæ ſunt, ac vitiatæ, dum dolor, quo corpus affligitur, omnem in ſe mentis cogitationem convertit, æger parne eſſe poſſit iis omnibus conſiderationibus, quæ faciendæ ſunt, ut ſeipſum excitet ad contritionem æque perfectam, qualis tunc decet, ut nihil prætermittat, & in re nulla deficiat? Erratis, Chriſtiani, vehementer erratis, ſi creditis momento abjici poſſe priores, illuſiones; momento abdicari poſſe quadraginta annorum affectiones; momento intelligi poſſe veritates, quibus nunquam ſatis impenſa fuit cogitatio; momento has veritates, magnas veritates, æternas veritates ita profunde, ac tanta vi in anima imprimi, ut illis excitemur, afficiamur, animemur, rapiamur eo uſque, ut impoſterum ſincere velimus Deo, ſalutique noſtræ ſacrificare fortunas, voluptates, affectiones omnes, quæcumque ſint, & quocumque dolore hoc nobis ſtatutum ſit, eo uſque ut id plena, efficaci, ſtabilis, & inconcuſſa voluntate velimus. Mutatio adeo ſubita, & prompta miraculum eſt. Vos autem pro vobis Deum miraculum hoc effecturum putatis? & in hoc confiditis? & hoc ſperantes in flagitiis veſtris volutamini? vos miſeros, cæcoſque! *Idem.*

Quot

Difficultas, quæ efficit, ut differatur pœnitentia.

Quot peccatores hanc converſionem, hunc reditum ad Deum ſibi fingunt velut opus, quod in præſentiarum ſibi arduum ſit, & fere impoſſibile? Nonne hoc illud eſt, quod efficit, ut inceſſanter de ætate in ætatem, & ſæpe etiam in mortem differatis pœnitentiam? Modo autem perfecta valetudine, omnique ſpiritus præſentia gaudetis; in eo ſtatu eſtis, ubi conſiderare, perpendere, meditari poteſtis: ſaltem non deeſt vobis tempus, non ſubſidia; vincula, quæ vos retinent, nondum ſunt æque fortia, ac erunt, cum novis dilationibus, recentibuſque cunctationibus confirmabuntur. Quid ergo erit, cum gravi accedente morbo, mortis proximæ adſpectu perterritis vix reliqui vobis erunt radii aliquod obſcuratæ rationis, ac brevi extinguendæ? Quid erit, cum familia, uxor, filii, amici, domeſtici circum vos ſolliciti aderunt, ſeu ut aliquam ferant opem, ſeu ut a vobis lumen aliquod circa alienum æs, aliaque negotia recipiant, caput veſtrum opplebunt ſexcentis imaginibus, iiſque diverſis, voſque in eam confuſionem conjicient, ubi veſtri compotes ultra non eritis? Quid erit, cum intra aliquot horarum ſpatium corporis, animique deficientibus viribus, efficienda erit præceps confeſſio, ubi deerit tempus, quo voſmet excutiatis, quo verba deerunt, quibus ſenſus veſtros explicetis? Quid erit, cum in integra ſenſuum deſtitutione habitus maxime confirmatus, nefarius, flagitioſus in vos abſolutum exercebit imperium? Hæccine illa aſſerta pœnitentia eſt, in qua tantopere confiditis, & qua vultis veſtram pendere æternitatem? Si non aliam habetis ſpem, non alium ſalutis veſtræ ſponſorem, ego profecto de ſalute veſtra deſpero. *Idem.*

Cõfeſſarii ſubſidiũ fere inutile eſt peccatori qui nõ niſi in morte de ſalute ſua cogitavit.

Fateor equidem, nautam in procella, medicum in morbo, ſcitumque, ac prudentem confeſſarium morte accedente eſſe neceſſarium; ſed heu! quid millies accidit? quid adhuc ſingulis accidit diebus? loquitur Confeſſarius, loquentem æger non audit: Confeſſarius ut hunc excitet, ea profert, quæ magis pathetica ſunt, eique chriſtianiſſimos ſuggerit ſenſus; ſed hic ignotus eſt ægrotanti ſermo; nihil intelligit. De te cogita, ſacerdos clamat, a Deo pete miſericordiam. His quid redditur? Sæpe ne verbum quidem: æger ſurdus eſt, ſenſu caret: & ratio eſt, quia in extremo hoc defectu, in quo attrita ſunt organa, & anima non aliam ferme habet actionem, niſi quod rerum quarumdam reminiſcitur, ea tantum comprehenduntur, quæ in vita comprehenſa fuerunt, atque iis tantum afficimur, quibus affecti fuimus, dum viveremus. Viſne morientem hunc excitare, eique animum immittere? ob oculos illius pone mundi hujus idea, & reſpondebit: ſed donec de anima tantum loqueris, de peccatis, pœnitentia, dolore, metu judiciorum Dei, confidentia in miſericordiis illius, de altera vita, Sacramentis, præparatione, qua hæc recipienda ſunt, clauſæ erunt aures illius, obmuteſcet lingua, & cor ejus frigum erit, & induratum. *Idem.*

Irridebit Deus peccatores moriẽtes, qui dum viverent illuſerũt Deo.

Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo. Deus ita loquitur peccatoribus, qui converſionem ſuam in mortem uſque diſtulerunt, & qui nefariam vitam cum morte ſancta ſimul ſe conjungere ſperant; vel qui in confidentiæ ſuæ præſumptione ſe confirmantes audent ſperare nunquam ſibi defuturam gratiam, quæ ipſis opem ferat, eamque ſemper ad cordis eorum fores vigilaturam, ut ubi apertæ fuerint, ingrediatur. Gratia ſua habet momenta; niſi hæc occupaverimus, neque illa noſtris aderit momentis. His ergo peccatoribus ita loquitur Deus; Ego vos vocavi, & vocantem non audiiſtis. Neglexiſtis conſilia, quæ ego, vel nomine meo ſacerdotes vobis ſuggerebant. Ego quoque par referam pari. Me, dum viveretis, contempſiſtis, vos morientes contemnam; in vita me repuliſtis, ego vero vos in morte repellam. Quemadmodum voſmet mihi duros præbuiſtis, & ego vobis. Non ſolum non quæram, non feram opem; recedam, vos deſeram, atque tamquam hoſtis victo inſultans, ita vos irridebo: *Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo. Idem.*

Inania non ſunt terriculamenta, ubi loquor de tempore, quo Deus miſericordiam facere negat. Deus ſæpe hoc per os Prophetarum teſtatus eſt: Tunc clamabunt, & non exaudiam. Terribiles, certæque minæ! Væ illi, cui Deus negat gratiam efformandi ſalutares hos clamores, qui ex contrito, & humiliato corde proficiſcuntur. Hujuſmodi tantum clamores Dei iram poſſunt infringere. Sed peccatores, qui ad Deum redire procraſtinant, clamabunt aliquando, cum dies Domini adveniet: ſed clamabunt tamquam ſervi, qui metuunt ſupplicium, & Deus non exaudiet eos. *Auct. Anony.*

Deus, qui veniã Pœnitẽtiæ promiſit, pœnitentiæ craſtinum diem non promiſit.

Deus in pœnitentia quemdam veluti amicum pro peccatoribus portum conſtituit, ut ibi poſt naufragium ſua valeant detrimenta reparare; ſed ut metum illis injiciat, qui temeraria confidentia in hoc ſubſidio in peccatis ſuis perſeverant, Deus illis veniam promittens eorum cunctationibus craſtinum diem non permiſit, ut præ metu, ne morte in pravo hoc deprehendantur ſtatu, ſeſe convertere maturent: *Deus converſionis tuæ indulgentiam promiſit*, S. Auguſtinus ait; *ſed dilationi tuæ diem craſtinum promiſit.* Quamombrem non ceſſa Spiritus ſanctus admoneres nos, ne de die in diem converſionem differamus, ne ſubita cœli ultione opprimamur: *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem &.* Eccl. 5. Hac arte urget Deus peccatores, ut ſeſe convertant, atque tepidum, & incurioſum excitat, ut diligentius ſuo munere perfungatur. Hæc ſi deſit incertitudo, indulgentia, quam peccatoribus promiſit Deus ad ſe revertentibus, efficeret, ut in omni vitiorum genere perſeverarent uſque ad vitæ finem; & ipſi in virus converterent pœnitentiæ remedium, quod illis offert Deus, ut eorum vulneribus medeatur. Ita quemadmodum Deus ineffabili bonitate omnem conſiliorum ſuorum rationem ad hominum ſalutem refert, ne illi per deſperationem veniæ cæce ruant in omnia flagitia, illis pœnitentiæ portum promiſit; ita ne hæc veniæ ſpes illis occaſio fieret in ſcelere perſeverandi noluit illis pœnitentiæ hujus peragendæ tempus promittere. Quandoquidem pollicitus eſt Deus, dicerent, ſe nos ad hoc uſque tempus expectaturum, commode ad id animum appellere licebit; nulla nos cogit res, ut adeo feſtinanter converſionem noſtram maturemus. Poſſumus citra quodvis periculum meliores ætatis noſtræ annos voluptatibus impendere, atque in ſenectutem rejicere pœnitentiam, cum cupiditates noſtræ minus erunt æſtuoſæ, & jamjam deferveſcent. Hoc docet Sanctus Auguſtinus Concl. 2. in Pſalm. 105. *La Font in ſermonibus Eccleſiaſticis pro decima quinta poſt Pentecoſten Dominica.*

Difficile eſt morti proximũ de ſalute ſua, uti opus eſt cogitare.

Reipſane creditis adeo facile eſſe animæ Chriſtianæ, cujus fere tota attentio occupata eſt ſenſu malorum corporis ſui, ſerio ea ſecum volvere objecta, quæ minus ſibi ſunt familiaria; recogitare cum amaritudine omnes vitæ ſuæ annos, omneſque præteritos errores cognoſcere, atque damnare? Nonne patet e contra experientia, & ratione magiſtra, omnes fere homines fere numquam minus pares eſſe quærendo Deum, quam cum ſunt morti propiores; & pleroſque pietatis actus, quos eo eliciunt in ſtatu, poſſe quidem in viris bonis eſſe argumenta illius ſanctitatis, in qua morbus eos nactus eſt, in aliis vero non eſſe aliud, quam effectus conſuetudinis moriendi cum Eccleſiæ, & religionis cæremoniis, & ſæpe etiam effectus imbecillitatis, quæ efficit, ut ægri nequeant illis reſiſtere, qui eos ad ſacramentorum receptionem hortantur. *Auctor chriſtianorum ſermonum pro prima Dominica poſt Epiphaniam.*

Quandoquidem vel pœnitentia agenda eſt, vel pereundum eſt, cur differtur? Numquid cito nimis fieri poteſt, quod neceſſario faciendum eſt, ne pereamus; & periculum eſt, ne illud omnino faciamus, ſero nimis id facere volentes? Intra annum, intra menſem convertar; cur non hodie? Ne unius quidem diei certus es, & annos numeras? Numquid futurum in tua poteſtate ſitum eſt? Vix ſitum eſt præſens. Niſi præſenti uteris, ut convertaris, certus eſſe nequis illius, quod ſubſequetur. Cras, inquis, convertar; at quoties in diem craſtinum diſtuliſti, qui ſemper advenit, & ad te numquam pervenit? Cras? qui tibi dixit futurum, ut tibi dies craſtina illuceſcat? Qui, Sanctus Auguſtinus ait, veniam peccatori pœnitenti promiſit, pœnitentiam procraſtinanti craſtinum diem non promiſit. *Pater Nepveu, Tomo 1. Chriſtianarum Conſiderationum.*

Converſionem procraſtinantes, indignos noſmet præbemus quibus Deus gratiam tribuat converſionis.

Quo magis converſionem differes; eo magis peccatorum numerum augebis, eo magis a te Deum removeris, eo magis illius charitas frigeſcet, eo magis illum irritabis. Quam autem gratiam expectare potes a corde, quod non ſolum non amat, ſed etiam contra te irritatum eſt? Quandoquidem tamdiu in peccato vixiſti, inſueta indigeres gratia, & vehementi gratia, ut converteris; at vehemens hæc gratia, non vulgaris bonitatis effectus eſt: numquid jure illam a Deo te conſecuturum ſperare potes, quem toties contempſiſti, ac adeo indigne injuria affeciſti. Quanam igitur in re conſtituis ſpem futuræ tuæ converſionis? Non in alia profecto, quam in cæca tua præſumptionem. *Idem tomo tertio.*

At enim, ut convertaris, validiorem gratiam expectas; videlicet Deo invitanti inſultas: non ſatis te urget; adeo infirmis invitationibus te victum minime dedis; validiores gratias expectas? Numquid ad has obtinendas via eſt prioribus aures obſtruere? At

quam

quam gratiam expectas? Eam, quæ converſionis tuæ opus perficiat? O chimæram! ullane gratia eſt, quæcumque illa ſit, cujus effectus ab hominis cooperatione non pendeat? Donec expectas, voluntas tua non operatur; igitur donec expectas, converſio tua impoſſibilis eſt. At enim victricem gratiam expectas, cujus virtus, atque ſuavitas haud ægre, & ſine labore, atque contentione te ad bonum convertat. Alia hæc eſt chimæra. Cor non mutat repente objecta, ac ſtudia ſua, quin ſibi vim adhibeat? Quantumvis efficax, & lenis extiterit illecebra gratiæ, quæ Sanctum Auguſt. convertit, quibus opus fuit laboribus, ut ſeſe a vitiis expediret; quibus dubitationibus agitatus non fuit? Quis ſui ipſius horror, quis in ſola mutationis cogitatione terror, quæ conſiliorum ſibimet ſuccedentium varietas! Quæ ſententiarum oppoſitio fluctuantem illius agebat ſpiritum in jugi incertitudine! Et putas te nullo convertendum labore? Gratiam expectas? O Deus! quænam hæc eſt expectandi ratio illi reſiſtendo illam impugnando, illi omnes in cor tuum aditus præcludendo! juvenis es? Hæc, dicitur, ætas eſt voluptatum: *Expecta*. Ad maturiorem ætatem perveniſti? Sexcentis impediris negotiis, ſenium eſt expectandum: *Reexpecta*. Bona frueris valetudine? Hoc tempus non eſt de Deo cogitandi: Expecta. Uteris mala? nondum extremum vitæ ſpatium advenit: *Reexpecta. P. Cheminaei ſerm. de Magdalena.*

Affectiones noſtræ in morte prohibent ne convertamur.

Duo ſolent accidere, quæ a nobis minime perpenduntur, & quæ nihilominus numquam ſatis poſſumus meditari. Primum eſt, quod anima in morte videns ſcelerum montes ſuper caput ſuum congeſtos, ſeque intuens omnibus circum affectionibus alligatam æternam ſibi minitantibus captivitatem oculos aperire incipit, ut ſuam cernat calamitatem, ac de ſua ſalute cogitet. Vellet illa quidem converti, atque compedes ſuos infringere; ſed quoniam a Deo derelicta eſt, vis eadem quæ efficit, ut ad libertatem anhelet, libertati illius adverſatur; affectus iidem, qui efficiunt, ut pœnitentiam inquirat, prohibent, ne penitentiam inveniat. Hoc abiuta dolore vellet quidem ex vinculis ſuis egredi, at illa ſolvere nequit. Longa criminum, & iniquitatum ſeries, valida affectionum ejus catena crudele illius fatum eſt, & certiſſima reprobationis, ac interitus ejuſdem cauſa. *Abbas de S. Martino in Quadrageſima.*

Inſignis temeritas eſt bonā expectare mortem criminoſam vitā ducentes.

Bonam ſperare mortem poſt vitam flagitioſe actam, hoc non ſolum eſt omnium gratiarum maximam ſperare gratiam, ſine qua cæteræ inutiles ſunt, ſed gratiam, quæ omne ſuperat meritum; gratiam, qua majorem ſanctiſſimus quiſque auſus non fuiſſet expetere in ſuæ ſervitutis remunerationem; gratiam, quam Salvator Apoſtolis ſuis negare potuiſſet, quin illis afferret injuriam. Tu vero, peccator, gratiam hanc ſperas. Verum non attendis te illam a mortali hoſte ſperare? ab hoc ipſo Deo, quem neglexiſti, quem ad hanc uſque diem lædere non ceſſaſti? Quid? poſt vitam in omni flagitiorum genere traductam, poſt aures omnibus Dei vocibus obſtructas, poſt monita, minas, & imperia ejus contempta, expectas adhuc non ſolum gratias, ſed gratiarum omnium maximam? *P. de la Colomb.*

Contra rationem agit qui bene vivere in ſenectutem differt.

Agendi ratio horum mortalium, qui pie vivere ſe tunc tandem incœpturos proponunt, cum extrema confecti erunt ſenectute, ſemper rationi, bonoque ſenſui adeo oppoſita viſa eſt, ut Ethnici ipſi illam tamquam rationabili homine indignam improbaverint. Quæ inſania, vetus quidam ajebat Philoſophus, qui hanc veritatem ſolo rationis lumine didicerat, tunc velle incipere bonum vitæ genus, cum vita relinquenda eſt? atque tunc tamdem ſibi vacare velle, cum mens non eſt amplius ulli curæ par? bono ſenſui nihil tribuere velle niſi tempus illud, quod rei nulli ideonum eſt? nolle virtutem amplecti, quam cum in impudicitia, & libidine ultra vitam producere corporis vires non ſinunt? Ita loquitur Seneca libro de vitæ brevitate. *Ex moralibus ſermonibus.*

Inſanum eſt in mortis tēpus conjicere curam ſalutis ſuæ,

Quam inſipientes illi ſunt, qui in extremum vitæ ſuæ ſpatium omnem æternitatis curam rejiciunt; & qui putant inter judiciorum Dei terrores, coram quo brevi prodeundum erit, coram omnibus inferni ſuppliciis, in quæ jamjam præcipites dandi erunt, atque inter dolores, qui animam a corpore divellunt, cogitare poterunt, uti opus eſt, de ſuæ ſalutis negotio? Quomodo ex toto corde ſuo diligent in morte illum, quem, dum viverent, non amarunt, & ſine amore cujus ſalvi eſſe non poſſunt? *Liber cui titulus: Cruciatus Domini noſtri Paſſionis ejuſdem tempore.*

Tanta eſt mundi corruptio, ut plerique homines nullum videant periculum, cui obnoxius eſt, qui vitam ducit impœnitentem, & credunt, ſe per Dei miſericordiam extremis vitæ momentis præclare uti poſſe, & unum dumtaxat requiri ad omnium ſcelerum ſuorum veniam obtinendam, quemadmodum in reliquis omnibus vitæ momentis. Itaque dici poteſt, mundi Chriſtianum, qui non omnes religionis ſenſus abjecit, credere ſe poſſe, ut virum bonum decet, obire, poſtquam in graviſſimorum ſcelerum effuſiſſima licentia vitam traduxerit. Cogitatio hæc, quam nobis inſpirat licentia, error eſt ex alio profectus, videlicet Deo tantum ineſſe bonitatis, ut poſt vitam nefarie anteactam negare velit mortem pœnitentem. Si hoc poteſt, ſi ita bonus eſt, ut hoc permittat, quemadmodum reipſa aliquando permittit, non ſequitur inde ipſum ad id teneri, atque hoc ab illo expectandum eſſe, quandoquidem hoc ipſum longe plurimis renuit, qui in ſuis peccatis moriuntur. Peccator, qui hanc gratiam expectas, & qui inani huic innixus ſpei in flagitiis tuis perſeveras, quam religioni adfers injuriam? Quid Dei filius evangelicam legem irrogans hoc ſibi propoſuit, ut te cogeret ſolum chriſtianam mortem opportere, non autem chriſtianam vitam traducere? Fierine poteſt, ut fideles ſacro baptiſmate abluti tunc tantum Chriſtiani ſint, quam cum moriuntur? Baptiſmus non alias confert gratias, quam quæ in morte exerceantur? Numquid neſcis mortem pœnitentem præmium eſſe vitæ pœnitentis? totum vitæ ſpatium non eſſe ſatis longum, ut diei unius ſcelera defleantur, ut quidam loquitur Pater? Et vis, mortis pœnitentiam ſufficere ad vitæ totius crimina lacrymis eluenda? Scio equidem gratiam, ut miracula operetur, a tempore non pendere, ac ſæpe uno tantum indigere momento pro inſigniorum peccatorum converſione; verum quænam eſſe poteſt ſperandi cauſa, te horum miraculorum participem futurum? *Sarazin, ſerm. de Jeſu Chriſto per pœnitentiam Redemptore.*

Inſueta opus eſt, gratia ut convertatur peccator, qui diu diſtulit pœnitentiam. Pœnitentia in morte rara, & difficilis.

Ut e peccato emergas, in quo jam pridem volutabaris, non divina tantum, atque inſolita opus eſt ope; verum etiam miſericordiæ miraculo opus eſt; obdurati quippe peccatoris converſio inter præcipua gratiæ miracula recenſenda eſt. Noſti non deeſſe, qui poſtquam peccarunt, & diu in calamitoſo hoc ſtatu permanſerunt, gratiam inveniunt: verum hæc ſingularia ſunt; cum e contra ſatis eſt, permittere Deum, res eo modo procedere, quo ſolent, ut in tuis ſceleribus moriaris. Verbo me expediam, poſt vitam flagitioſe actam te perire, fatum eſt peccatorum omnium, quos imitaris; te vero poſt tot moras, & cunctationes ſalvaris prorſus divinum miraculum eſt, cujus vix exemplum reperies. *P. Maſſillon ſermone, qui eidem acceptus refertur, pro feria ſecunda poſt Paſſionis Dominicam.*

Scis etiam converſionis gratiam, quam expectas in morte, gratiarum omnium minime eſſe vulgarem; attamen cum te eadem indigniſſimum præbueris, tibi ad eadem obtinendam jus eſſe contendis? Indigniſſimum propter hunc obdurationis characterem, cujus quanta ſit enormitas, bene noſti; indigniſſimum propter lumina, & afflatus Spiritus Sancti, quibus toties abuſus es; indigniſſimum propter divini verbi, myſteriorum, & dogmatum fructum, quem contempſiſti; indigniſſimum propter felicia ſtudia, quæ Deus tibi largitus eſt, & quæ tamdiu in adeo pravum uſum convertiſti; indigniſſimum denique propter fallacem ſecuritatem, quam tibimet concinnaſti, & quæ ſcelus eſt ſcelerum omnium nequiſſimum, Abs te quæro: ſi unus tantum eſſet peccator, qui a Deo converſionis ſuæ gratiam expectare veberet, hiccine tibi ſimilis eſſet? & ſi uni tantum peccatori metuendum eſſet, nonne ipſe vereri deberes, ut in caput tuum Cœli maledictio ſæviret, atque ne reprobareris tamquam reus omni prorſus venia indigniſſimus? *Idem.*

Inſignes de malo in bonum mutationes momento nequaquam fiunt. Mutatio vero pravæ naturæ in bonam inſignis eſt: neque huic ſufficit momentum mortis; atque vera pœnitentia tunc temporis adeo rara eſt ut miraculi loco poſſit haberi. Videmus ea omnia, quæ difficilia ſunt, raro contingere; peccatoris vero converſio numquam tantum quantum in morte difficilis. Corporis dolores ſpiritum opprimunt, qui nonniſi ex habitu operatur, tunc enim deficit natura, neque virium quidquam ſupereſt niſi pro iis rebus, quas facere conſuevit. Qui pati non didicit, cum ægrotat, ſemper conqueritur, eique moleſta videntur quæcumque fiunt, ut aliquod ipſi ſolatium afferatur; qui numquam pietatem, ac religionem coluit, illius actus elicere, ejuſque ſolida præbere ſigna non poteſt. *P. Nover in receſſu ad ſeſe morti præparandos.*

Pœnitentia in extremum vitæ ſpatium dilata vulgo fallax.

Quæritis me, & in peccato veſtro moriemini. Quam terribilia hæc verba ſunt. Quid, Domine! Nonne tibi tanta bonitas eſt, ut hominum ingratiſſimo parcas, dummodo tibi illatæ injuriæ ipſum pœniteat? Nonne pollicitus es, ubi peccator ad te fuerit converſus, te iniquitatum illius obliturum? Omnia hæc vera ſunt; attamen nihil horum vulgo adimpletur in eo, qui in extremum vitæ ſpatium ſuam diſtulit converſionem; etenim pœnitentia illius ut plurimum vera pœnitentia non eſt, ſed mera mentis agitatio, tumultus conſcientiæ, ſuæ damnationis prætenſio, &, abſit verbo invidia, morbi animæ deſperati ſymptoma. Ut bona fiat pœnitentia, opus eſt, cor ita peccatum oderit, ut actuali, quam habet, voluntate pro Deo ſtandum eſſet, etiamſi in iis occaſionibus eſſet, in quibus peccare conſuevit: opus eſt, ut voluntatis hujus vi præſto ſit omnibus infringendis vinculis, quibus peccato adhæreſcit, & efficiat, ut in tota vitæ ſuæ ratione Jeſu Chriſti præcepta refulgeant: opus eſt, ut noxiæ voluptates, quibus illectus fuit, illi diſpliceant; ut pauperum ſubſtantia, qua locupletatus eſt, jam illi immane videatur onus, quo velit ſtatim in arena liberari; ut odia irreconciliabilia, quibus cor illius ulceratum erat, in chriſtianæ charitatis ſenſus mutentur: ut denique peccator hic nova ſit creatura, & Jeſus Chriſtus per ſpiritum novum in ipſo formetur: alioquin pœnitentia hæc non aliud eſt, quam exterior tantummodo cortex, & fallax ſpecies pœnitentiæ. Quæro autem abs te, utrum pœnitentia ex mortis timore profecta has omnes habeat conditiones? Itane cor immutat, ut ſi convaluerit, præſto ſit vitiis omnibus deſerendis? Quot illi ſunt ita affecti, ut nihil illis præter facultatem, & impunitatem deſit, ut adhuc incompoſitis ſuis indulgeant cupiditatibus? Scelerum patratorum dolor cauſa non eſt, Sanctus Auguſtinus ait, quæ ex impiorum labiis eliciat preces, quas morituri effundunt Deo: hæc pœnitentiæ imago ex corde illorum nequaquam proficiſcitur; ſed violentus motus eſt, quem mortis parit formido. *P. Guilleminot capite decimoquarto de ſapientia chriſtiana.*

Quæ cum ita ſint, quomodo audeas in mortem differre converſionem tuam, ut cum Deo redeas in gratiam? Quis tibi dixit non defuturam tibi facultatem, ac tempus extremo eo vitæ ſpatio temet convertendi? te ex capite non laboraturum, ita ut omni prorſus vi cognoſcendi careas? te immunem futurum ab aliis caſibus, qui ſubitam mortem poſſunt inferre? Quis tibi ſpopondit voluntatem tuam momento iri immutatum, atque efficaciter abominaturam eſſe, quidquid ſemper ardentiſſime deperiit; Quis denique tibi polliceri poterit, ſi te tunc temporis pœnituerit, nullam pœnitentiæ tuæ defuturam ex iis conditionibus, quas expetit Deus? Sacramenta, quæ recipies, damnationi tuæ cumulum non additura, & peccata omnia, quæ admittis ita pœnitentiam procraſtinans, nequaquam in caput tuum detractura effectum terribilium harum minarum: vocavi te, & voci meæ obtemperare noluiſti; manum tibi tetendi, & ne adjuvantem quidem reſpexiſti; minas meas in ludibrium vertiſti, & conſilia mea contempſiſti; ego quoque in interitu tuo ridebo, & ſubſannabo? *Idem.*

Converſionem procraſtinādo peccatorum numerus ſēper augetur.

Producit Deus vitæ noſtræ curriculum, ut noſmet convertendi nobis tribuat tempus; nos vero in recentibus ſceleribus perpetrandis illa impendimus momenta, quæ divina bonitas nobis concedit, ut ea omnia, quæ patravimus, expientur a nobis. Quin debita noſtra diſſolvamus, recentia in dies conflamus, & indeſinenter aliquid huic iræ theſauro aggerimus, quem id diem ultionis theſaurizamus. Si decem ab hinc annis te ex hac vita abſtuliſſet Deus, facilius tibi reddenda ratio fuiſſet, neque conſcientia tua iis onuſta eſſet criminibus, quæ deinceps gravia, numeroque carentia patraſti. Nemo eſt, qui ſecum non afferat inevitabilem peccatorum per pœnitentiam expiandorum neceſſitatem; interim longe nocentior es, quam olim, at non ideo magis te pœnitet. *Specimen ſermonum pro Dominica 15. poſt Pentecoſten.*

Peccatoris cōverſio in morte difficilior futura eſt, quā in vita.

Speras te ſub mortis horam convertendum? Fallax, inaniſque ſpes. In hora mortis peccatum majorem vim obtinebit: ira Dei major erit, quam in vita; atque ita converſio multo erit difficilior. Sed præter quamquod peccatum tunc majorem vim obtinebit, peccator majorem habebit imbecillitatem. Hominis virtus a gratia proficiſcitur; ejus vero infirmitas a peccato. Peccator autem obduratus pauciores habebit in morte gratias, ac majori peccatorum numero obruetur, quæ tamquam oneroſa ſarcina animæ illius incumbens facultatem eidem auferet ſeſe ad Deum attollendi. Spiritus ejus profundis peccati vulneribus ſaucius, atque in iniquitatum ſuarum lectulo projectus non majorem habebit vim, quam languens corpus in lectulo mortis. *Ibidem pro prima Dominica poſt Epiphaniam.*

De converſionis dilatione generatim.

Quicum peccator pœnitentiam agere differtur, periculum ſubit vel numquam, vel in morte dumtaxat ſeſe convertendi: ſed addendum eſt, peccatorem, qui in morte tantum convertitur, adhuc ſubire periculum ſeſe male convertendi. Et ſane pauci ſunt homines, qui mori velint impœnitentes; neque multi illi ſunt, quibus certa hæc ſtetit ſententia, nonniſi in morte pœnitentiam agendi. Proponunt enim tunc tandem ſeſe convertere, ubi juventus abierit, ubi libido deferbuerit, ubi ſatis factum fuerit ambitioni. Hos ego dico vel numquam, vel in morte ſeſe converſuros, quo tempore dixi imminere periculum fore, ut ſeſe convertentes male convertantur propter rationes, quas ſuperius attulimus. *P. Aurelanienſis ſermone de converſione.*

De falſa ſeſe aliquando cōvertendi confidentia.

Confidentia ſeſe aliquando convertendi in eo; qui in præſentiarum ſe minime convertit, ad impœnitentiam adducit, vim enim inferens miſericordiæ, ut peccatorem deſerat, in abuſus ejuſdem pœnam hunc ſuapte natura divinæ juſtitiæ meretur effectum. Hæc enim confidentia pernicioſiſſimam parit illuſionum omnium, in quas peccatores in morte dumtaxat pœnitentiam agentes labi divina permittit juſtitia: cum enim pœnitentiam tamquam rem facilem conſiderare conſueverint, plurima omittunt, quæ magni momenti ſunt, rati ſe facere plura iis, quæ requiruntur. Inde fallaces illæ tranquillitates, quas homines ſemper proni ad ea credenda, quæ cupiunt, reſpiciunt veluti effectus gratiæ, & prædeſtinationis eos, qui veri ſunt conſummatæ reprobationis effectus, eo magis funeſti, quia boni ſpeciem præſeferentes malum ſunt immedicabile. Deſperatio quidem magnum eſt malum, & agitationes, quas gignit aliquid habent valde horrendum; ſed audacter dico; moriens minorem mihi injicit terrorem inter terras cogitationes, quæ deſperationis tentationem illi ſuggerunt, quam in ea tranquillitate, quam immodica confidentia producit. Ad deſperationem infringendam gregarius quilibet confeſſarius valida ſemper habet arma, quibus ſine metu uti poteſt; ad confidentiam vero ſuperandam conſultiſſimus quiſque nonniſi infirmiſſima, atque uſus difficillimi arma diſtringit. *Idem.*

Converſionē differe eſt, velle numquam ex corde converti.

Nequicquam aperietis aures Eccleſiæ monitis, aliiſque Jeſu Chriſti conſiliis eo tempore, quo pœnitentiam agere cupietis, ſi modo illas obſtruitis; nequicquam pœnitentiæ neceſſitatem intelligetis, ſi in ſimplicibus tantum, atque commentitiis deliberationibus immorantes illas adimplere numquam maturabitis. Pœnitentiam differre, veſtra quidem ſententia, eſt illius expectare momentum; mea vero, illius agendæ occaſionem amittere, & pœnitentiam deſerere: veſtra eſt, adhuc aliquot annos in peccato traducere; mea, in peccato decedere: veſtra, ſimplex eſt officii dilatio; mea, finalis eſt reprobatio. Etenim quin loquamur de repentinis caſibus, quibus morte occupari poteſtis, quamvis vobis concederem ſatis tranquilla morte vos obituros, neque defuturum vobis tempus, quo pœnitentiam agere valeatis, quid diſcriminis intereſſe putatis inter pœnitentiam, quæ a morientibus fit, & finalem impœnitentiam? Ego ſane, ſi ex communi rerum curſu judicium ferendum eſt, nihil diſcriminis inter utramque reperio; & ſi quando reperitur, miraculum eſt Deo uni cognitum, quemadmodum ipſe unus eſt, qui miraculum illud valeat operari: *Sermo manuſcriptus, cujus auctorem ferunt P. de la Rue.*

Deus paſſim gratiam ſuam in morte illis negat qui eā, in vita contempſerunt.

Nihil immitius eſt, quam bonitas contempta, & patientia fatigata. Senex es, & peccator ſenex. Vitæ tuæ diuturnitas breviorem non facit peccatorum tuorum diuturnitatem; anni tui producti inutilia ſunt divinæ miſericordiæ dona. Hæc ergo ſpectare debes veluti tot Dei maledicta, Sanctus Gregorius inquit, atque tot reprobationis tuæ pignora: *Ipſa prorogata pietatis tempora, quaſi damnationis argumenta teneamus*; hos enim divinæ bonitatis effectus negligens mereris, tibi validiores denegari gratias, ut converſionem tuam opereris. *Idem.*

En fortaſſe ades, Auditor, prope ætatis tuæ finem: infirmitates tuæ tibi mortem non procul abeſſe pronuntiant; de vitæ brevitate quereris; velles te eſſe immortalem, ut libido tua eſſet immortalis; & putas in mortem beatam immortalitatem præparandam eſſe tibi, qui beatitudinem, tuam in peccati tui immortalitate conſtituiſti? De Deo ex temetipſo fer judicium. Quænam eſſet tui cordis affectio erga eum, qui æternum tibi eſſet ingratus, cui quotidie acceptas injurias dimitteres, & qui a te rebellis quotidie deficeret? Nonne tandem illum ferendo fatigareris? nonne te illius ingratitudinis tæderet? nonne ſuccenſeres? &c. *Idem.*

In morte licet ſinceræ pœnitentiæ peragēdæ tēpus haberemus, ſæpe illam peragere non poſſemus propter obices, qui occurrunt.

At enim ſceleſtos videmus homines, quorum mors ipſis etiam bonis eſt invidenda; qui poſt vitam in omni flagitiorum genere impudentiſſime tranſactam, ut dicitis, mortui ſunt, ut veros Chriſtianos, veroſque Sanctos docet. Quam modico pretio ſanctitatem

tem comparari poſſe arbitramini, Sanctus Gregorius Nazianzenus ait! Nos uno die, uno momento ſanctos efficimus, & ex veſtra ſententia ſatis eſt ſanctum eſſe cupere, ut reipſa aliquis Sanctus fiat: *Unius diei Sanctos efficimus, qui nihil præter velle afferunt*: Scitote, quamvis ingentes lacrymarum imbres effunderint illi, attamen nequaquam mortuos eſſe, uti chriſtianum hominem decet; quia verus Chriſtianus pœnitentiam in mortem non rejicit. Verus Chriſtianos non expectat mortis momentum, ut ſe verum eſſe Chriſtianum oſtendat. Verus Chriſtianus omnibus diebus, omnibuſque vitæ momentis ad bene moriendum ſe præparat. *Sermo manuſcriptus*.

Quoniam tunc temporis vix veſtri compotes eritis propter infirmitatem, ad quam vos veſtras ægritudo redegerit, tunc facere cogemini ea potius, quæ faciunt alii, quam quæ ipſi facere velletis, & quæ vere a vobis facienda ſunt. Mihi credite, uxoris ejulatus, lacrymæ filiorum, qui unice amantur, maximam habent vim in animo, quem vis morbi fregit, ſatiſque potentes ſunt, quæcumque ſuſcipiantur conſilia, ut prohibeant, ne munere veſtro perfungamini, neque ſatisfacitis juſtitiæ, & charitatis officiis, quibus citra ſalutis periculum deeſſe minime licet: *Si expectaveris infirmitatem*, S. Auguſtinus ait, *vel minis, vel blanditiis duceris, quo tu non vis*. Immo neque nobiſmet promittere poſſumus tunc eam ſpiritus libertatem eſſe habituros, quæ neceſſaria eſt, ut cogitetis voſmet, ſicuti opus eſt, convertere, & rite peccata veſtra confiteri. Namque quomodonam homo, cujus corpus violento affectum eſt morbo, cujus ſenſus ſopiti ſunt, cujus ſpiritus corporeæ affectionis particeps languens, & æger eſt; homo dolore confectus propter crudelem, ac inevitabilem ſeparationem rerum omnium, quas impenſius amavit, ſexcentis impeditus negotiis, quibus conſuli cupit, ſexcentis iiſque funeſtis excruciatur objectis, futuri incerti, æternique adſpectu perterritus; homo, inquam, in hoc ſtatu, cui numquam ſatis libertatis eſt, ut vel minimis vacet negotiis, quomodonam par eſſe poteſt rei tantæ neceſſitatis ſimul, atque difficultatis? *P. Nepveu, libro de præparatione ad morte*.

Quam periculoſum ſit converſionem in mortis horam rejicere.

Omnino periculoſum eſt converſionis cogitationes in mortem rejicere; hæc enim deliberatio complectitur voluntatem ſubeundi periculum damnationis, ſi inexpectata morte occupetis; nulla enim adhibetur præcautio contra mortes, quæ repente ſæviunt, & opprimunt. Hæc autem deliberatio adeo ſenſu omni caret, ut homines numquam in iis, quæ res terrenas reſpiciunt, paria capient conſilia. Unquamne viſus fuit, exempli gratia, princeps adeo inſanus, qui adulteratæ margaritæ lucrum facturus vitam, honorem, regnumque ſuum in diſcrimen adduceret? Attamen hæc longe minor eſſet inſania præ illa, qua mortalis ſe ipſum in periculum adducit infiniti boni quidem amittendi infinitæ vero ſubeundæ calamitatis pro terrena re, quæcumque tandem ea ſit. Hoc nihilominus faciunt, qui tunc de ſe ipſis cogitare expectant, cum jamjam erunt morituri. Hæc non ſtultitia tantum eſt, ſed noxia ſtultitia, quæ Deum irritat per juſtitiæ ejuſdem contemptum, quæ violat præceptum pœnitentiæ ab illo nobis irrogatum, quæ ejuſdem abutitur patientia, atque miſericordia, quæ meretur in morte eas ab illo negari gratias, quæ in vita neglectæ fuerunt. *Specimen Ethicum tractatu primo de Noviſſimis cap. 5.*

Abyſſi tantum, præruptaque præcipitia undequaque illi circumſtant, qui ita in mortem differunt pœnitentiæ cogitationem, ut ulterius illam differe minime valeant. Omnia illis æque periculoſa ſunt; mentis ſtupiditas, ac libertas; mortis oblivio, & recordatio: hæc enim ſpiritus libertas ſæpe locum præbet periculoſiſſimæ tentationi, qua eo in ſtatu aliquis oppugnari poſſit, videlicet ingentis terroris qui efficit, ut anima omnino deſperet; cui nemo magis patet, quam qui, dum proſpera fruerentur valetudine, numquam de morte, atque converſione ſua fuere ſolliciti. Quamquam eo in ſtatu nequaquam deeſſet omnis ſpiritus præſentia, quæ deſideranda videtur, putaſne multum confidendum eſſe in his pœnitentiæ argumentis, quæ exiguo tantum intervallo mortem præcedunt? Hoc non eſt judicium, quod de illis ſemper tulit Eccleſia, quæ e contra ſuſpicione non vacare numquam exiſtimavit; atque pœnitentiæ ſubdidit eos, quos hoc in ſtatu reconciliaverat, quaſi omnino abſolutionem non recepiſſent, pro nihilo fere habens, quidquid tot ægritudinis ſuæ tempore fecerant. *Idem*.

Inſignis eorū temeritas, qui in tēpore confidunt, & pœnitentiā procraſtinant.

Ex iis omnibus, quæ ad peccatoris pœnitentiam requiruntur, ne unum quidem eſt, quod omnino in illius poteſtate poſitum eſſe valeat affirmari. Illud vero, quod omnium minime pendet ab eodem; tempus eſt: & quamvis de craſtina tantum ageretur die, hanc ſibimet tuto promittere nequit. Converſionem autem rejicere non in craſtinum, ſed in annos plures, eamque cum hac exitus ſecuritate rejicere, idem eſt ac illudere hominibus, quibus ſana mens eſt; his enim fucus fieri velle, eiſque probare, quot te vere convertere velis, idem eſt ac ſibimetipſi illudere, atque temeraria ſpe ſe ipſum fallere. Incredibile eſt hac in re, in qua de eo agitur, quod eſſe debet chariſſimum, tibi conſulere velle, cum ultro, alacrique animo temet conjicis in diſcrimen tibimet omnino non conſulendi. Si par ſperandi, ac metuenda adeſſet cauſa, tunc adhuc extra omnes veriſimilitudinem eſſet deliberatio illa, qua diſtineris; quid autem cum longe plures, gravioreſque metuendi, quam ſperandi ſint cauſæ? *Liber cui titulus: Animadverſiones in varia Ethica argumenta, Tomo 3.*

Converſionē differre eſt omnia periclitari, ac nullam ſibi ſpem relinquere.

Saluti veſtræ inutiles efficitis gratias, quibus præclare uti poſſetis, & nihilominus eas vos aſſecuturos ſperatis gratia, quibus indigetis, ut ſalutem conſequamini, & quæ nequaqum ſunt in veſtra poteſtate; Præſens tempus abire ſinitis, quin aliquem inde fructum percipiatis, & futurum quantumvis incertum vobis non defuturum ſperatis! Bonos afflatus, quibus urgemini, ut veſtræ ſaluti conſulatis, negligitis; & validiores, quibus urgeamini, expectatis, quamvis ſemper voſmet eiſdem in dies magis indignos probetis, nullumque ſperandi locum habeatis. Denique in jocum vertitis rationes omnes, propter quas timere debetis, & fruſtra æterna, quæ imminet vobis, calamitas ob oculos exhibetur. Crederene poſſet quiſpiam futurum, ut non aliam agendi rationem ſuſciperetis, ſi e periculo, quod vobis impendet, non tutiſſimam evadendi ſpem haberetis, vel niſi vobis eſſet, unde ſcelera veſtra probaretis? At falluntutne qui hoc de vobis ferunt judicium? Vivite ergo uſque ad mortem quemadmodum hodierna die vivitis: in via bona, eſtis, cur inde egrediendum, cur alia vobis ineunda vita eſt? Hoc pacto vobiſcum loqui, idem eſt ac aliis verbis dicere, numquam fore, ut convertamini. *Idem*.

Si verum eſt, Deum paſſim pœnitentiæ gratiam in morte conferre, ut in nobis hanc alat ſpem: cur ille in omnibus ſacrorum Bibliorum paginis ſpem hanc nobis eripuit? Cur numquam dixit ſe præſto eſſe, ut illam concedat? Cur immo contrarium dixit: *Ridebo, ſubſannabo, non exaudiam*. Prov. 1. *& in peccato veſtro moriemini*? Joann. 7. & 8. Hic neque de miſericordia, neque de gratia verba fieri audio. Ex iis ergo, quæ dixit, judicate, quomodonam ille ſit in obſtinatum peccatorem affectus. Verum neque hic immoror, judicate ex iis, quæ fecit; ſi verum eſt gratiam hanc umquam fuiſſe promiſſam, veriſimile eſt ex eo tempore, ex quo peccatores morientes extiterunt, Deum, ut promiſſionibus ſuis fidem conciliaret, aliqua oſtenſurum exempla fuiſſe peccatoris obdurati, qui tamen jamjam animam efflaturum gratiæ coronam exhibuit. Aliquod igitur exemplum afferre. Sanctus Bernardus unum dumtaxat ſe inveniſſe teſtatur, bonum videlicet latronem in cruce. Vos converſionis ejus tarditatem reſpicitis, ego vero, Sanctus ait, illius admiror celeritatem? *Cito ignoſcit Dominus, quia cito ille convertitur*. Et ſane nonne in latronis hujus fidelitate, docilitate, prompta obedientia, ſubito ardore pœnitentiæ nonne pertinaciſſimæ nequitiæ veſtræ damnationem invenietis? Ubinam ergo reperietis exempla, quæ vobis velificentur, ſi exemplum hoc adeo publicum vobis palam adeo adverſatur? *Ex ſermonibus, qui Patris de la Rue eſſe perhibentur, ſermone hujus argumenti pro feria 5. poſt quartam Quadrageſimæ Dominicam*.

Metuendum magis, quam ſperandum eſt peccatori pœnitentiam in morte differenti.

Peccatori morienti nullum ſperandi ſupereſſe locum non affero. Dominus noſter Latroni gratiam contulit, ut poteſtatis ſuæ magnitudinem nobis oſtenderet, ac ſpem noſtram fulciret; ſed uni illi hanc tribuit, & præterea nemini eam conceſſiſſe videtur, ut oſtenderet terrorem noſtrum ſemper excedere debere ſpem, & quod ſemel ille fecit in adeo ſingulari occaſione, eſſe meræ ſuæ bonitatis effectum. Differre igitur pœnitentiam, eamque in mortem uſque differre, eſt ſalutem ſuam ſpem miraculi committere. Verum hæccine agendi ratio venia digna eſt, ac talis eſt, quæ in mentem vel mediocri ſenſu præditam cadere poſſit, ex miraculo parum adeo communi efficere fundamentum negotii illius, quo non aliud vel delicatius eſt, vel difficilius, videlicet noſtræ ſalutis? *Idem*.

Fruſtra ſperant peccatores ſe noviſſimis vitæ ſuæ annis vivendi rationem eſſe immutaturos, & poſtquam omnibus nequiſſimis cupiditatibus ſuis ſatisfecerint,

atque

atque turpiſſimis libidinibus ingurgitaverint, tandem ex vitiorum cæno evaſuros, acturos pœnitentiam, ac Deo fideliſſime adhæſuros. Vitam vanam, & noxiam mors nocens. & execrabilis ſequitur; ita morimur, ut viximus. Veritatem hanc millies nobis Jeſus Chriſtus prædicavit, nihil frequentius in Sanctorum Patrum ſcriptis occurrit, & experientia hac in re adeo generalis eſt, ut fuſius hoc perſequi argumentum inutile cenſeam. Videlicet morti proximi eadem habemus ſtudia, errores eoſdem, qui nos perdiderunt, cum perfecta valetudine perfrueremur. Inter morientem peccatorem, & eum, qui in improbitate ſua debacchatur, hoc unum diſcrimen eſt, quod jamjam moriturus tunc licet invitus animo quædam reputat, quæ antea ſemper ſumma cura evitaverat; quæ in ſe quidem ſolatio plena ſunt, & ſæpe ſunt promptæ converſionis principium, cum ſponte, & ad aras illa meditamur; ſed quæ terrorem, ac formidinem injiciunt, cum in peccatore ſimul cum mortis proximæ circumſtantia inveniuntur. *Ex manuſcripto ſermone P. Stephani Chamillard*.

Difficultas ſeſe convertendi in morte.

Verum eſt ad extremum uſque ſpiritum, peccatorem in pœnitentia gratiam invenire poſſe, & ſalutaribus ejuſdem imbribus omnes ſuas iniquitates eluere; verum inde etiam graviores ejuſdem terrores procedunt; etenim paſſim illum occupat mors, quæ accedit, & ingruit ne cogitanti quidem. Si ſeſe diſponere vult ad Eccleſiæ Sacramenta recipienda, ideoque ad ſeſe colligendum, ac ſtatum conſcientiæ ſuæ cognoſcendum, ibi invenit impeditiſſimum chaos, quod nullo pacto poteſt expedire. Si ad Deum ſeſe convertere, ejuſdem miſericordiam vult implorare, nulla re afficitur; cæterumque ſatis in corde ſuo ſentit, quam indignus ſit venia, quam non adeo facile mereri poteſt, & quæ magis efficacem, ſincerumque reditum poſcit. Interim urget hora, mors advenit; peccatori, ſeu paratus ille ſit, ſive imparatus, ſtatim coram Deo prodeundum eſt. *P. Girouſt, Sermone de bona morte*.

Converſionē in mortē differre magnus ſalutis ſcopulus eſt.

Si noſtræ ſalutis negotium in morte dumtaxat abſolvitur, dicet quiſpiam, quænam hæc tanta eſt feſtinandi neceſſitas? numquid aliquandiu non poteſt differri? Nonne ſeveriſſima etiam principum decreta in cauſis, quæ majoris habentur momenti, moram aliquam concedunt? Hic maximus eſt noſtræ ſalutis ſcopulus propter quamplurima naufragia infamis. Cum enim omnes homines ſibi diuturnam polliceantur vitam, ſæpe in futurum tempus æternitatis ſuæ curam rejiciunt; ſed ſecreta quadam providentia, quæ vulgo eorum præſumptionem improviſa morte punit, & deceſſus eorum accelerat horam, ut vitæ diminutione ſcelerum eorumdem curſum inhibeat; ſe ipſos iis rebus omnibus oppreſſos vident, in quibus confidebant, tempore, quo, ubi minus exiſtimant, deſtituuntur; gratia, a qua deſeruntur, Deo ita ulciſcente ſuæ bonitatis abuſum, propria denique voluntate, quæ odiſſe non valens, quod ſemper amavit, in criminoſis affectionibus ſuis perſeverat, & licet mortis terrores irruant, ſervat tamen uſque ad ſepulchrum ſecretum quemdam ſuorum flagitiorum amorem. *Auctor Anonym.*

Pœnitentiam differre non debemus mortis horā ignorantes.

Quot in hac adſunt corona, quibus vitæ terminus, & mortis momentum non procul abeſt? Et quot ex illis hoc quam longiſſime abeſſe arbitrantur? Si Deus eo, quo loquor, momento mihi ſingillatim indigitaret, ut horum ſingulos de hoc ſuggeſtu alloquens dicerem; frater mi, qui hoc minime cogitas, conſcientiæ tuæ diſponere debes; cras enim morieris; & nunc extremum voce mea te admonet Deus: ſi ita ad eos loquerer, & certi eſſent mihi a Deo hoc revelatum fuiſſe, ne unus quidem eſſet, qui non converteretur, atque ſtatim e veſtigio omnes affectiones ſuas non relinqueret, ne unus quidem, qui illico in arena pœnitentiam non ageret, quin vel unum cunctaretur momentum. Cur? certi quippe eſſent extremum diem ſuum adeſſe, neque vellent reliqui temporis jacturam facere. Eheu Fideles! cur non facitis, quod illi facerent? cur illi modo non faciunt, quod tunc facerent? Ullamne habemus cautionem contra vitæ inconſtantiam, & mortis incertitudinem &c. *P. Bourdaloue in veris ſermonibus ſuis tom. 1. ſermone de pœnitentia ſeveritate*.

Divites in morte de ſuis cogitant divitiis.

Quid dicam de functo hoc amore, quem divites ad mortem uſque fovent pro bonis, quæ tot laboribus compararunt, & quæ illis omnem auferunt curam, quam ſpiritus ipſorum alia in re collocare poſſet per crudelitatem illi tyrannorum ſimilem, ſub quorum poteſtate olim Dei populus premebatur? Spiritus anguſtia, ad quam ſervitus olim filios Iſrael redegerat, tanta erat, Scriptura inquit, ut audire non poſſent Moyſem ſibi de promiſſa terra loquentem. Mundanorum ſervitus ſub ſæcularium bonorum amore ad mortem uſque gementium minus gravis non eſt, quamvis minus ſentiatur. Fruſtra ſacerdos apud illos de Deo, deque promiſſa terra verba facit: *Non acquieverunt illi propter anguſtiam ſpiritus & opus duriſſimum*. Cura, quam impenderunt, ut divitias ſuas congregarent, & quam adhuc impendunt, ut illas tueantur, licet morientes, inani decepti ſpe ſe nondum fortaſſe morituros, & futurum, ut iiſdem adhuc indigeant cura eſt, quæ reliquas omnes exhaurit. Hæc cogitatio eſt omnes abſumens cogitationes, nihilque reliquum facit in mente eorum, quod in uſum ſuum non convertat. *Auctor ſermonum chriſtianorum pro prima poſt Penteceſten Dominica*.

De illis, qui pœnitentiam in ſenium rejiciunt.

Ego vado, & quæretis me &c. Sunt, qui Jeſum Chriſtum quærunt, nec inveniunt, quia illum male quærunt. Sed quoniam ſperant mortales ſe nequaquam futuros in numero eum male quærentium, addendum eſt, ut hoc omne perfugium illis auferatur, a pleriſque eorum, qui Jeſum in extrema quærunt ſenectute, hunc male quæri, nec inveniri. Veritas hæc nimis aperte confirmatur experientia. Nihil infrequentius eſt, quam realis in ſenibus immutatio; moriuntur fera ſemper quemadmodum vixerunt. Eorum judicia fiunt quodammodo immobilia, & immutabilia, eorum præjudicia ineffabilia, eorumque habitus in mortem uſque perſeverantes. Quod ſi aliqua vel levi idea neceſſitatis immutandæ vitæ moventur, ex mobilitate, qua eamdem ſectantur, cor eorum non admodum illa affectum videtur, & quamcumque pœnitentiæ ſpeciem extrinſecus præſefe ebant, fallacem, & merum timoris omnino humani effectum fuiſſe innoteſcit. *Specimen Ethicum in Evangelium feria 5. poſt alteram Quadrageſimæ Dominicam*.

Ingratitudo eſt abuti eo tēpore, quod nobis ad pœnitentiam agendam concedit Deus.

An ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Apoſtolus non innuit ſolum, Deum peccatoribus præbere ſpatium pœnitentiæ, eiſque relinquere tempus, & occaſiones, quibus uti valeant gratia, quam offert ipſis, ut ſalutem ſuam operentur; verum etiam probat, Deo non aliam magis validam, & efficacem ſuppetere rationem, ut nobis converſionem noſtram perſuadeat, quam ſuam nobis oſtendendo patientiam. Etenim nonne vere dicendum eſt graviſſimum eſſe ingrati animi vitium hominis illius, qui Deum adeo bonum videt, ut eos tandiu ad pœnitentiam expectaverit, & nihilominus ejuſdem abutitur patientia, ut illum offendere perſeveret ſuam differens converſionem? O Deus! Quam efficax fuit Jonæ prædicatio in corde Ninivitarum! Ubi ſolum propoſuit, adhuc quadraginta dierum ſpatium illis ad peccatum relinquendum concedi, ſtatim permiſſo tempore uſi ſunt, ut auſteriſſimam agerent pœnitentiam. Sed heu! quot effluxerunt anni, ex quo Deus hujus chriſtiani converſionem expectat! & interim hic conceſſa abutitur cunctatione. Nonne jure dicere poſſumus ipſum jugiter abuti divina bonitate, ac patientia? *Biroat, Sermone pro feria 4. poſt primam Quadrageſimæ Dominicam*.

Peccator qui differt converſionē Dei pœnitentiam delaſſat.

Deus paſſim peccatoribus, dum vivunt, plurimum temporis ſpatium concedit, ut agant pœnitentiam; illos diu ſuſtinet, ut opportunum inveniat tempus eos ad ſe pertrahendi, efficiendique, ut vocem ſuam audiant: *pœnitentiam agire*. Patienter hunc expectat diem; viginti, ac triginta annos hac mente, & hoc conſilio præſtolatur. Peccator vero cum differt converſionem, quid agit? Tempore abutitur ad pœnitentiam longius removendam; & quin Dei bonitati, ac miſericordiæ reſpondeat, ejuſdem irritat juſtitiam: & quin ſalutem ſuam operetur, in criminibus ſuis perſeverat. Nonne hoc eſt divina abuti bonitate, cum, quin eidem tribuatur, quod a nobis expectat, & ad quod ob ſolam noſtram utilitatem nos urget, ſollicitat, non differamus ſolum, ſed eadem utamur dilatione in prorſus oppoſitos fines, videlicet ut in ſceleribus noſtris perſiſtamus, & ut criminum noſtrorum numerum augeatur? *Idem*.

Æquum eſt peccatori in morte negari a Deo pœnitentiā, quam ille toto vitæ tempore facere noluit.

Nonne hic ſatis magnus eſt divinæ bonitatis, & miſericordiæ conatus, vos quotidie invitare, ut anteactæ vivendi rationis pœniteat, temporis pernicitatem oſtendendo, ac periculum ne opprimamini vobis intentando? Hæc omnia vos immo ita confirmabunt in mente patientiam illius delaſſandi, & voſmet coram ipſo non humiliandi, niſi tunc temporis, quo inevitabilem interitum veſtrum videbitis, ejuſque brachium diſtricto enſe in caput veſtrum ſublatum, ut vobis lethale vulnus infligat? Cum ille gratia ſua vos ſollicitaret, dixiſtis: in morte, non hodie: in morte ad id animum appellemus, nunc alia nobis tranſigenda negotia ſunt: in morte, illud tempus eſt de Deo cogitandi; hoc vero tempus vitæ præſentis guſtandæ. Sed vita hæc jam præteriit; ecce ob oculos veſtros mors adeſt! Quid expectatis, niſi a Deo vobis morientibus negari id, quod viventes ipſi negaſtis?

Ab

Ab eodem vobis oſtendi, vitam gratiæ quidem fuiſſe tempus, non voluptatis? Inſignis ergo pro quolibet vivente audacia, ac temeritas ſumma eſt omnem curam obtinendi gratiam pœnitentiæ in extremos dies vitæ conjicere. *Ex ſermonibus, qui P. Rue accepti referuntur, ſermone pro feria 5. poſt quartam Quadrageſimæ Dominicam.*

Exemplum Antiochi.

Antiochus ille; cujus inutilis pœnitentia toties in auribus veſtris perſonuit, Aſiæ dominator erat, totiuſque terror Orientis. Nonne maxime Domini gloriæ interfuiſſet Principis hujus, quo ætate illa nullus erat potentior, recipere ſubmiſſionem? videte illum magnifice reparantem damna, quæ Jeroſolymitano attulerat templo; verique Dei legem, qua late patebat ejus imperium, conſtituentem, ac ſeſe eidem ſubjicientem? Quem Antiochi converſio religioni progreſſum allatura non videbatur? His tamen Deus oculos claudere videtur, majoremque invenit gloriam, ac utilitatem indigitans terræ hujus principibus viris, fallacem ipſorum eſſe opinionem exiſtimationum ſe a Deo in gratiarum diſtributione diſtingui: atque ipſum ſibi honori ducere illis largiri veniam, quocumque tempore ſeſe ad illam exornandam velint demittere. Princeps, quamvis pœnitentes videantur, reprobat; & prodigit, ut ita dicam, pœnitentiæ gratiam miſero latroni; quia in principum delictis majorem invenit nequitiam, & ingratitudinem. *Idem.*

Converſio in articulo mortis ut plurimum libera non eſt.

In corde fieri debet converſio: cor illud, atque voluntas, ut veram operetur converſionem, liberum eſſe debet, ſincerum, & conſtans; quæ inevitabiles ſunt conditiones. Peccatoris autem morientis voluntas non ſolum libera non eſt, ſed coacta: non ſolum ſincera non eſt, ſed ſimulata; non ſolum conſtans non eſt, ſed fluxa, fragilis, & mutationi obnoxia. Ubi tales ſint cordis diſpoſitiones, quid illis confidi poteſt? Nulla eſt ſine libertate converſio. Divortium, quod tunc cum mundo facis, numquid liberum eſt? nonne immo vere fit ab invito? Relinquis peccata tua, Sanctus Ambroſius ait; falleris, tua te peccata relinquunt. Et conſtat ratio: illane reliquiſti, dum adhuc ſervare poſſes? Occaſiones, ac ſocietates relinquis: falſum eſt; te occaſiones, & ſocietates relinquunt. Ratio eſt: donec illis fidelis eſſe potuiſti, eas umquamne reliquiſti? Vitam tuam in peccatorum tuorum ſatisfactionem effundis: ridicula propoſitio: Deus a te hanc vitam divellit. Ratio eſt: numquam niſi de vita fuiſti ſollicitus, donec illam adhuc ſervare te poſſe putaſti. Quænam tibi haberi poteſt gratia ob involuntarium hoc ſacrificium? *Idem.*

Qui pœnitentiam in morte diſtulere, plerique nimis infirmi ſunt contra tentationes quibus tunc oppugnantur.

Moriens autem reſiſtere poteris tentationibus, quæ tunc accidunt, & quæ ſuum tunc furorem ingeminant? Dum viveres illas numquam repellere didiciſti, quomodo autem illas jamjam moriturus repelles? Dum bona frueris valetudine, quid requiritur, ut ab eodem pœnitentiæ tribunali, & euchariſtica menſa recedens gratiam amittas? Nihil plerumque, niſi recordatio, levis imaginatio, momentanea attentio importunis phantaſmatibus, quæ tuas cogitationes corrumpunt, & cum quibus per habitum quamdam iniiſti familiaritatem: nihil ultra bene valenti opus eſt, ut te in ſcelus iterum mergant. Quid autem amplius requiritur in dolorum oppreſſionem, in iteratis conatibus, quos tunc dæmon inſtaurat, ut iterum ſibi poſſeſſionem ejus animæ acquirat, cui ſemper dominatus eſt? unicum habituale peccatum ſeſe tuæ offerat cogitationi, quod vel unico momento cor tuum in eo requieſcat, jam actum eſt; ſi oculum ad hoc phantaſma convertis, ſi in eodem oblectatis, hic extremus erit vitæ tuæ ſpiritus, extremumque, & lethale animæ tuæ vulnus, vulnus inexpectatum, ſed immedicabile; jam in æternum, ac in nullam reditus ſpem interiiſti. *Idem.*

Tempus, in quod pœnitentia differtur, incertum eſt.

Confidine poteſt in temporem, quod adeo incertum eſt? Stato tempore agam pœnitentiam, verum tunc adhuc mihi ſupererit tempus? Saluti meæ vacabo tempore ſenectutis meæ: at ullane mihi erit ſenectus? Quo ſcis, utrum ex te nocte hac anima ſit repetenda? *Hac nocte animam tuam repetent a te.* Luc. 12. Dies craſtinus defecit homini evangelico magna meditanti. Quot opprimuntur, alius quidem menſæ accumbens, alius alea tempus ludens, alius ſuis negotiis invigilans? Hoc ipſum tibi fortaſſe continget: quo autem tot inutilia abibunt deſideria? *Væ Babylon!* Apocal. 18. Angelus Apocalypſis ajebat: Cur? quia terribilium Dei judiciorum advenit hora; quia ad fatalem eam perveniſti diem, quam minime expectabas, & inanium deſideriorum tuorum fructus evanuerunt. Vides ante te momentum receſſus tui, ubi omnibus affectionibus vacuus, ac ſæculi lenociniis expeditus tuam incipies converſionem: momentum hoc deſignas, illud digito tangis, jamjam adeſſe imaginaris; attamen ab illo tam prope abes, quam ſi numquam eſſet futurum: *Væ Babylon!* ſi enim pretioſum hoc neglexeris momentum, quod pœnitentiæ tuæ tempus eſſe debet; momentum hoc, quod eſt tuorum deſideriorum objectum, tibi auferet mors, & momentum, quod tibi præſtituis, numquam adveniet. *Idem ſermone pro feria tertia Hebdomadæ Paſſionis.*

Fallaces ſpes, quibus homines innituntur, ut ſuam differant converſionem.

Omnes cunctationum noſtrarum cauſæ triplici ſpei innituntur; nobis non defuturum tempus, neque defuturam nobis gratiam ad ea, quæ proponimus, efficienda, necnon in noſtra ſemper futurum poteſtate aſſentiri gratiæ, ideoque, ubi libitum fuerit, noſmet convertere. Attamen per fidem, ac rationem liquet, triplicem hanc ſpem eſſe fallacem; incertoſque nos eſſe, utrum tempus aderit, utrum gratia nobis ſuppetet, utrum cooperandi gratiæ voluntatem habebimus. Sed ubi noſtra ratio eſt, quandoquidem ſalutem, ac æternitatem noſtram adeo incertæ committimus ſpei? Salus noſtra nonne ſatis per ſe ipſam incerta eſt? Nonne aliunde plurimæ nobis ſunt dubitandi cauſæ? numquid opus eſt cunctatione noſtra recentem adjici incertitudinem? Nonne e contra nobis cavendum, atque toto ſtudio in id incumbendum eſſet, ut ſalutem noſtram quam certiſſimam efficeremus? Modo tempus in manibus noſtris eſt; moraliter certi ſumus, Deum ſuam nobis offerre gratiam, ac efferere poſſumus, non deeſſe nobis plenum uſum libertatis; ſatis eſt dicere, volo; cur ergo adhuc procraſtinamus? Cur rem tanti momenti, in qua de noſtra agitur æternitate, incertis futuri temporis caſibus credimus? *Biroat in tomo ſeparato continente ſermones aliquot in anni Dominicas.*

Cum aliquod adimplere conſilium cunctamur, moræ hujus aliqua eſſe debet cauſa, quæ ad hæc duo capita religatur: vel quod temporis decurſu facilitas aliqua accedet, ita ut ſuſceptum opus commodius poſſit abſolvi; vel quod interim tempus acquiritur, & ex hoc intervallo voluptas aliqua percipitur. Nonne hæc duo ſunt fundamenta, propter quæ, o Chriſtiani, converſionem noſtram differimus? Attamen ratio perſuadere debet, hac mora difficultates augeri, non minui, & ſi rationi fidem habere detrectamus, nonne hoc experientia docebit? Tot anni ſunt, quibus Deo reſiſtitis, ac de die in diem vincula veſtra perſtringere procraſtinatis; bona fide, quæſo, hac cunctatione quid lucri feciſtis? Numquid melius eſtis diſpoſiti? an e contra opus hoc magis arduum, ac difficile videtur vobis; & hæc mora nova etiam prioribus catenis vincula adjecit? Ne interiorem animi ſenſum diſſimulemus; tempus lucrari volumus, volumus interim peccati voluptatibus frui; hoc nos moratur. O vos miſeros! ut breve tempus lucremini, totam, quanta eſt, periclitamini æternitatem? Heu! converſionis veſtræ terminum prorogaſtis, aliquot annorum ſpatio ſceleris veſtri nefariam perfruitionem produxiſtis: quid vobis ſupereſt, niſi quod ſexcenta adhuc ſcelera damnationi veſtræ addidiſtis; ſexcentos gratiæ obices oppoſuiſtis, & pœnitentiæ argumenta multiplicaſtis? Cur hodie non facitis, quod aliquando faciendum eſt, quod citius non feciſſe ſexcentis intus ſtimulis excruciatos pœnitebit? Neque dixeritis: videbimus, cogitabimus. Quid videre vultis, ut id concludatis, quod vultis? Videre vultis, utrum cunctatione hac voſmet a pœnitentiæ neceſſitate diſpenſare poteritis? Sed huc tandem redeundum eſt. *Idem.*

In mortem differtur ſalutis, & converſionis cogitatio.

Ut plurimum ſalutis noſtræ negotium in morbum extremum rejicitur; hoc eſt, æternitatis negotio, quo alterum antiquius nobis eſſe non decet, & cui toto vitæ tempore vacandum eſt, illud tempus deſtinamus, quo ne leviſſimum quodvis mundi hujus procurare poſſemus, quo rebus omnibus impares, ineptique ſumus, ubi prorſus ſumus inutiles: Expectem, Domine, donec hoc tempus acceſſerit? expectem, donec me urgeas, ut vitæ rationem immutem, ac me convertam? Quam dudum me fruſtra ſollicitas? numquid ea gratia, quam modo mihi confers, adhuc erit inutilis? Uſquequo meliores vitæ meæ dies in inanibus nugis tranſigam, quas ipſe ante cæteros damno? Nonne illas damnavi, ut magis inexcuſabilis fierem, inceſſanter meam differens converſionem? *P. Croiſet tom. 1. de ſpirituali receſſu.*

Apage converſiones has cupitas, ac meditatas, ſed in ſolo poſitas deſiderio, earumque ſuſcipiendarum conſilio. Urgens agnoſcitur immutandæ vitæ neceſſitas, aliquâ, ut id e vero accidat, ineuntur conſilia; evitatur ſocietas eorum, quorum videndi ratio habetur velut obex aliquis, ne quod propoſitum fuit, expleatur.

In voluntate paulo magis chriſtiana quidam ſentiuntur motus, qui non antea ſentiebantur. Ulterius etiam progredi velles, ſed pondus longe vehementius quamprimum hos omnes imbecilles conatus evertit; malus habitus, metus ne contemnaris, ac fabula fias, ſi repente vitam immutaveris, nimis magna vis in effrænatis cupiditatibus coercendis efficiunt, ut ex parte, ac imbecilliter velis, quod efficaciter, & abſolute oportet velle. Funeſtus animæ ſtatus, quem Sanctus Auguſtinus reſpicit velut fatalem quamdam mentis, & cordis ſuſpenſionem, qua hinc quidem perfunctoriis fulgoribus veritatis, quæ nitet, oculos perſtringentibus excæcatur; inde vero aggravatur atris affectionum ſuarum vaporibus, ſexcentiſque impedimentis, quibus ſemper ſterilia, & inefficacia conſilia ſuperantur! *Ex morali Dictinario. Sermone primo de indulgentiis.*

Difficultas, quæ in vitæ mutatione metuimus, efficit, ut ſeſe convertendi animus abjiciatur.

Flagitioſa, quæ ducitur, vita, & ad quam relinquendam animum advertere nequis, nonne magnos hos converſionis conatus evertit, & labor, ac difficultas, quæ in eadem relinquenda metuitur, nonne in homine nequam id agit, quod olim habitus criminis in Auguſtino illum perfringere conante? Pœnitentiam agere conſtituis: intelligis quanta ſit hujus vocis extenſio, & noſti quod opus aggrediaris? Te ipſum adeo parum noſti, ut te ſine nobis vivere poſſe arbitraris? *Putaſne ſine iſtis, & iſtis poteris?* Tantamne tibi vim inferes, ut te ipſum in iis contineas, in quæ tuum te rapit ingenium; ut numquam ultra cum illis verſeris, qui libidinum tuarum ſocii extiterunt; ut illud commercium infringas, ut illud acceptum tibi crimen evertas, ut violentam hanc, quæ tibi dominatur, cupiditatem convellas? Falleris, ſi hoc te poſſe putas ætate ea, qua cum affectus omnes ardeant, & ſanguis æſtuet, qua cum natura adhuc fervens ſit, & ſibimet ſatisfaciendi libido nihil virium ſuarum amiſerit, omnem agendæ pœnitentiæ viam præcludere tibi debere videntur. Veniet tempus magis opportunum, atque tunc facies, quod nunc fruſtra facere velles. *Sermo Manuſcriptus.*

Profecto tot inter deſideria, quæ adeo frequenter nobis immiſit Deus ad ipſum revertendi, aliudne nos deterruit obſtaculum, quam inordinatus rei alicujus, quæ nobis vetita erat, affectus? quam timor, exempli gratia, reſtituendi, quod alienum eſt, vel dolor relinquendi vitæ genus molle, & otioſum, quod cum pœnitentia conciliari non poteſt, vel illatam nobis injuriam chriſtiano ſpiritu dimittendi metus? Adeo verum eſt, S. Chryſoſtomus concludit, libidinoſum vivendi genus catenam eſſe, quæ arcte adeo nos alligat, ut omnem auferat motum erga bonum, & tantum nobis in malum pondus adjiciat, ut in illud neceſſario quaſi trahamur. Cur non confrigimus funeſtam catenam hanc, cur obicem hunc non proſternimus, cur non induimur ſpiritu pietatis ad evertendam irreligionem noſtram, quæ communis eſt cauſa, propter quam pœnitentiam in aliud tempus rejicimus? *Idem.*

Pœnitentia differtur propter fidei defectû, & quod alterius vitæ veritates non conſiderâtur.

Si qui converſionem ſuam in tempus aliud rejiciunt, bene noſſent veritates, quas proponit religio de adventu futuri judicis æque terribilis, ac Deus ille, quem colimus; de temporis brevitate, quod ille in ſingula ſubtrahere poteſt momenta; de miſera ſorte illorum, qui in peccato morte opprimuntur; de pœnis æternis, quæ fatum hoc ſubſequuntur; differrine poſſet pœnitentia, & in craſtinam diem remitti negotium, quod in æternum nobis perire poteſt, niſi hac die tranſigatur? Ne quæramus igitur, ut cupiditati noſtræ colorem aliquem allinamus, aliam dilationis cauſam; ne illam acceptam referamus aſſertæ noſmet convertendi difficultati; ne prætexamus ultra noſtram infirmitatem, neque cauſam rejiciamus in vim habitus, qui nos moratur, & prohibet, vel in dulcedinem voluptatum, quæ perplacent nobis: modica fides, & irreligio noſtra præcipuus eſt obex, qui inutilia efficit omnia deſideria, quæ nobis inſpirat Deus cum illo in gratiam redeundi. Damnabilis ſtatus, Sanctus Chryſoſtomus inquit, qui ſuapte natura nos in alium adducit, qui illius eſt veluti finis, & qui in hoc poſitus eſt, quod anima in peccato ſuo quodam veluti ſopore capta quieſcit: quod ſenſum quodammodo amittit in iis, quæ pertinent ad ſalutem; quod lethargo veluti quodam percutitur, quo prohibetur ne ſentiat, audiat, concipiat aliquid eorum, quæ ipſam in Dei viam poſſent revocare; quod iis tantum, quæ placent, intenta non alium motum recipiat, niſi quem illi cupiditas imprimit! *Sermo manuſcriptus.*

Poſt diu dilatam converſionem difficultas ſeſe cõvertendi non erit minor.

Si ſeſe convertendi difficultas efficit, ut id faciendi cogitationem abjiciamus, numquid per hanc dilationem difficultas hæc minuetur? Temporis proceſſu facilius poterit habitus hic ſuperari? labor, quem, id conati, experimur hodie, impoſterum levior erit? Numquid facile coercebimus torrentem hunc, qui quotidie magis recentibus, quæ committimus, peccatis auctus intumeſcit? Numquid levi negotio perfringemus catenam hanc, quæ in dies magis, magiſque roboratur? Numquid facilius ſarcinam hanc abjiciemus? Dæmon in poſterum infirmior erit, an nos fortiores? Quomodo ille nos perdidit? Adſpectu voluptatis, quam nobis guſtandam præbuit; ſpe, quam tradidit, redituum noſtrorum augendorum, ſi quid per nefas auſi fuiſſemus, nobis pœnitentiam tamquam nimis moleſtam, & cœli viam, tamquam ſalebroſam, & inviam oſtendens. Numquid deinceps ſpiritus hic nequam minus vel calliditatis, vel virium habebit, ut nobis eaſdem inſidias ſtruat, atque in illas nos detrahat? Mens noſtra peccati caligine obcæcata nunc magis perſpicax fiet in peccato vivens? Voluntas noſtra fortior erit, & appetitus noſter rationi, & gratiæ obſequentior? Quomodo ergo facilior erit converſio noſtra, ſi in tempus aliud differatur? *Idem.*

Mortis hora expectanda non eſt, ut noſtræ ſaluti conſulamus.

Viſine fuerunt umquam niſi de ſana mente dejecti, Sanctus Chryſoſtomus inquit, qui nunc rebus ſuis conſulere expectaverint, cum jamjam eſſent ſubituri judicium? Urbs, quæ hoſtium potentium impetum metuit, expectatne, donec mœnia ſua bellicis quatiantur tormentis, ut commeatus curet inferri! Numquid navis tunc ſuis inſtruitur rudentibus, totoque velorum apparatu, cum inter pelagi fluctus agitur, vel cum prope eſt, ut in ſcopulos alliſa frangatur? Numquid tunc tandem medicus accerſitur, cum ægri ſalus deplorata eſt? Nemo ſane hæc differt; putaret enim alioquin omnia in manifeſtum periculum adducere. Quomodo igitur in re tanti momenti, quanti ſalus æterna eſt, ac tempore adeo pretioſo, quale illud eſt, quod nobis conceditur, ut mortem cogitemus, & quod illius eventum in tuto poteſt conſtituere, ita ſimus imprudentes, ut tunc tandem illi curas noſtras velimus impendere, cum fieri fere non poteſt, ut id nobis e ſententia contingat? *Idem.*

Quam temerarii ſumus! putamus, in noxia officiorum noſtrorum oblivione, in molli cœleſtium rerum negligentia, in jugi negotio, quod noſmetipſi nobis faceſſimus, ut cupiditatibus noſtris ſatisfaciamus, viventes expectare poſſe beatam mortem, quam Sancti ſemper Deo, ſemperque ſibimetipſis intenti ſibi fere promittere non potuerunt, & quam nonniſi ſumma cum trepidatione, ac tremore ſperarunt? Numquid quod in morte nobis metuendum eſt, ſatis non eſt, ut noſtram excitet negligentiam, ut noſmet eidem præparemus; neque ſatis, ut nobis oſtendat errorem inanium prætextuum, qui efficiunt, ut de die in diem differamus, poſtquam tot annos fortaſſe diſtulimus? *Idem.*

Confeſſio in articulo mortis facta ſuſpicione non caret.

Saltem, inquiunt, mors, quæ adventare deprehenditur, bonum hunc effectum producit, ut ſimulac nos lethali morbo affectos cognoſcimus, confeſſarium vocemus, ut rite conſcientiæ noſtræ negotiis proſpiciamus. Verum eſt; ſed cum non deeſſet mihi metuendi locus, hæc omnia nihil apud Deum valere, quis mihi ſpondere poteſt cum in mortem uſque noſmet eidem præparare expectaverimus, tunc ſatis temporis nobis relictum iri, ut id rite faciamus, nos hoc tempore egregie uſuros eſſe, & pœnitentiam, quam tunc inſtituemus, non inutilem futuram? In veteribus vitiorum habitibus perſeverare cupientes extremum vitæ ſpatium præſtolamur, ut tunc noſmet ſincera pœnitentia ad mortem ſancte obeundam præparemus. Verum ad id ſuppetetne nobis tempus, vel ſi quæ nobis ſupererit particula, ſufficiet, ut illud tranſigamus negotium, quod in horam illam rejicimus? At eſto ſufficiat; ſapientiſne eſt pro re tanti momenti, tantæque diſcuſſionis reſervare tempus adeo breve, adeo incertum, adeo operi tam neceſſario importunum? *Sermo manuſcriptus.*

Vin' ſcire, quid fere ſemper accidat? In morbis, qui vulgo accidunt, æger altera ex parte agnoſcere fugit periculum, in quo eſt; ex altera vero illi primis diebus, quibus & vim, & cognitionem haberet, ut ſaluti ſuæ proſpiceret, veritas diſſimulatur: & cum de Sacramentis recipiendis agitur, quin ſaltem illi dicatur, quod Iſaias Propheta Ezechiæ regi dixit: *diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives*, quæruntur ambages, ut illi verba dentur, & morbum nequaquam mortalem eſſe intelligat, quo pacto valida ipſi adimitur ratio conandi omnia, ut ad Deum revertatur. Nunc fallax conjugis, aut amici benevolentia, aliquando etiam turpis hæredis alicujus cupiditas metuentis, ne quod erogandum eſt in pia legata, vel in reſtitutionem fortaſſe neceſſariam, optimam imminuat hæreditatem, quam jamjam oculis vorat,

vorat; ſunt cauſa, propter quam ægrotanti mortis periculum abſconditur, quod tunc tandem ubi ſemianimis eſt, aperitur. Hinc accidit, quod hos mors licet naturalis pro illo ſubita eſt; & ſi ea, quæ tunc recipit Sacramenta, viventibus aliquam afferre poſſunt conſolationem, metuendi locus eſt, ne plerumque morienti ſint inutilia. *Abbas de Monmorel ſermone in Evangelium Dominicæ decimæ quintæ poſt Pentecoſten.*

Cõverſio differenda non eſt ſub negotiorum prætextu.

Ut tibimet perſuadeas, te ſerio, & ſincere pœnitentiam agere, ac temet convertere velle, differendum non eſt, ſed ſtatim operi manus eſt admovenda: *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Ne tua negotia cauſeris: ubi ſpiritualia nos urgent, Sanctus Chryſoſtomus inquit, temporalia ne vocanda quidem negotia ſunt; & nullam poſſunt excuſationem prætexere. Ne differas; neque dixeris, conſcientiæ tuæ negotio tempus, quod per negotia tua tibi primum vacuum fuerit, a te impendendum eſſe: niſi enim tu tempus arripis, hoc negotia tua tibi numquam relinquent. Hæc ſibimet viciſſim alia aliis ſuccedunt, vibia varam ſequitur, atque ita invicem nectuntur, ut antequam unum ad finem perduxeris, alia quatuor ſemper emergant. Hæc eſt catena, cujus terminus inveniri facile nequit, & ex qua temet numquam expedies, niſi illam perfregeris. Hoc illud eſt conſilium, quod olim Valeriano tradidit Sanctus Eucherius, & quod hodierna die ipſe tibi trado: infinitam hanc negotiorum ſeriem perſtringe, primum, unicumque negotium tuum, ſalutis videlicet tuæ, deinceps primas, ac maximas curas tuas occupet. *P. Valois Epiſt. 9. de receſſu.*

Dolor in morte eo quod acta non fuerit pœnitentia, cum per tempus, vireſque licebat.

Sanctiſſimarum legum contemptus! Obſtinatio in peccato! impiæ de terribilibus religionis veritatibus irriſiones! Ecce me jam ad incitas redactum, & poſtquam ſemper diſtuli memetipſum agnoſcere, atque ut Chriſtianum decet, vitam inſtituere, mihi ultra id agendi tempus non adeſt; quandoquidem ex hac luce decedendum eſt. Utinam ſecutus fuiſſem tot piorum, ac me longe ſapientiorum hominum exempla, qui nequaquam extremum vitæ ſpiritum expectarunt, ut ſe pœniteret, atque ad frugem reverterentur! Utinam memet convertiſſem, cum a Deo fortibus, frequentibuſque afflatibus urgebar! Quænam nunc eſſet conſolatio mea! Hoc facere poteram, at non feci, & ecce morior! Miſeros cenſebam, qui mihi erant invidendi. Numquid cauſa mihi erat, propter quam ob ſcelera mea mihi plauderem? Tales erant, non fateor, ſed inutilis confeſſio; confeſſio, quæ me ad deſperationem adducit! amara, ac ſterilis pœnitentia! *Ergo erravimus!* Hæc igitur eſt tota vitæ meæ concluſio! Opus eſt ergo, ut ſaltem in morte pietatis Chriſtianæ merita agnoſcam! Confeſſio mea inſignem meretur mulctam. Illam mihi extorquet deſperatio. O Deus! quis dolor, cum inter amaram hanc pœnitentiam anima efflatur. Ne permittas, Divine Redemptor, me illum unquam experiri. Non deeſt mihi cauſa, propter quam me præteritorum pœniteat: verum hæc mihi ſaltem conſolatio eſt, quod ſcio, pœnitentiam hanc in præſentiarum mihi minus inutilem eſſe. Me igitur pœnitet, Domine, quod ſero te amaverim &c. *P. Croiſet tom. 2. receſſuum.*

Cum differtur in morte converſio periculũ eſt ne in impœnitẽtia mors occupet.

Si ad bene moriendum ſatis eſſet extrema recipere Sacramenta, Crucifixi Domini imaginem deoſculari, aliquot etiam effundere lacrymas, fortaſſe minus inexcuſabilis eſſet imprudentia, qua in mortem uſque pœnitentia differtur. Non ſemper difficile eſt invenire Confeſſarium doctrina, & zelo præditum, qui in extremo nobis abſit periculo. Sed quot mortalibus nullum ex hujuſmodi ſubſidiis defuit, qui tamen in peccato ſunt mortui! Mori in cinere, & cilicio, ſacerdotum, & religioſorum corona circumſeptum, hoc quidem eſt ædificante, non autem ſancta occumbere morte. Bonam mortem efficere eſt mori poſt omnia vitæ flagitia per pœnitentiam deleta; eſt mori in gratiæ ſtatu, mori viva fide, invictaque ſpe plenum; mori plenum horrore rerum omnium, quæ deperit mundus, & plenum amore Dei, qui omnem quemlibet alium amorem ſuperet: quæ omnia numquid illi factu facilia ſunt, qui ſalutis ſuæ curam in extremum illud tempus conjecit? *P. Croiſet tomo ſecundo receſſuum.*

Quanam arte cor adeo ſubito immutabimur; affectiones non momento ſolum extinguentur, ſed mala omnia, quæ gignere potuerunt, reparabuntur, corrigentur habitus, vincula, per quæ creatis rebus adhæremus, infringentur, aliena bona reſtituentur, Chriſtianæ virtutes, quæ ne de nomine quidem agnoſcuntur, acquirentur, denique conſcientiæ tot ſtimulis dilaniatæ intra paucas horas quies, & tranquillitas reddetur, omneſque rationes in promptu erunt, ſi nulla ferme antea adhibita fuerit cogitatio? Hæccine facilia eſſe dicere audebimus? vim etiam ſunt poſſibilia. *Idem.*

Qui ſemper differt cõverſionem, tandem moritur in impœnitẽtia.

Ubi ceciderit arbor, ibi erit. Infelix arbor! numquid tamdiu hærendum erat, ut tandem adeo male caderet? numquid illi tellus tot annos erat occupanda, & ipſa tot frondibus, ramiſque conveſtienda, ut igni æterna ſufficeret alimenta? Heu, in quo ſtetit, quominus in latus alterum laberetur? adeo vehementer impulſa fuerat Spiritus Sancti afflatu, adeo ſæpe in bonam partem inclinare viſa fuerat! Illam corrigere neglectum eſt; exiſtimatum eſt numquam defuturum tempus, quo corrigi poſſet; non cogitabatur tam brevi, ac tam celeriter caſuram fuiſſe; concurſum eſt, ut ſi fieri poſſet in alterum latus laberetur, ſed nimis vero: & malum illud fuit prævertendum: *Ubi ceciderit, ibi erit. Idem.*

Converſio dilata non eſt facilior, ſed difficilior.

Quid? fides oriens, principia piæ inſtitutionis, ſtimuli, qui nondum aculeum ſuum amiſerunt, gratia minus rejecta, hæc omnia nequitiæ tuæ modo cedunt; & vis, cum fides erit ſemimortua, cum prioris educationis ne veſtigium quidem ſupererit, cum ſtimuli ſub terribili ſcelerum congerie ſuffocati erunt, cum nullam in te vim gratia obtinebit propter iteratum ejuſdem contemptum, vis converſionem tuam faciliorem eſſe, voluntatem dociliorem, & cor minus improbum? Ætas in flagitiis tranſacta nimis corrumpit cor, atque illud in quamdam neceſſitatis ſpeciem adducit, propter quam ſemper nequam eſſe debeat. At enim ætas matura ſenſum tribuit. Tribuit quidem, non autem ſenſum pietatis, qui in morum licentia conſenuit; ſenex minus inſanus eſt, hoc eſt, facilius ſuos agnoſcit errores, ſed non ideo ſapientior eſt, ut ſuos mores reformet. Mens plerumque decipit cor; hujus corruptio non ſemper extinguit lumina illius, ſed efficit inutilia. Ubi adoleſcentiæ tuæ delicta memineris, fateberis frigide te peccaſſe, ac non ideo meliorem vitæ rationem inſtitues. *Idem in ſpiritualibus conſiderationibus.*

Fidendũ non eſt tempori, ut differatur converſio.

At tempus erit, quo vir bonus fies. Qui te audit, nonne diceret te æternorum providentiæ ſecretorum eſſe ſequeſtrem: converſionem nonniſi opus tuum eſſe debere, ac te numerum etiam dierum tuorum præfigere? Tempus aderit? Velleſne vadem eſſe futuri hujus temporis? Tempori adeo incerto audebiſne alicujus filii tui vitam committere? & tranquille animæ tuæ ſalutem illi committis? Tempus erit, cum vir bonus fies. Videlicet ſperas non defuturum tibi tempus, quo te pœniteat eorum, quæ modo male facis. Cur autem id facis, cujus ſperas futurum ut te aliquando pœniteat? Tibi promittis tempus, quo defleas errores adoleſcentiæ tuæ, flagitioſa tua gaudia damnes, & ingemiſcas ob ea, quibus nunc oblectaris. Quæ gravior inſania eſt, quam meliores vitæ annos inſumere in effodiendo ſibi dolorum, ac pœnitentiæ fonte inexhauſto? Speras te futurum hominem frugi, poſtquam te pertæſum fuerit hominem fuiſſe nequam. Quam præceps eſt fundamentum, cui hæc audax innititur confidentia! Non ita ſapiens es, inquis, ut hac ætate fallacibus mundi illecebris non decipiatis. O te miſerum! Numquid te ſapientem fore ſperas, poſtquam tamdiu deſipueris? Mundi voluptates tandem afferunt tædium. Ita ſane: ſed nonniſi poſtquam rerum bonarum guſtum abſtulerunt. *Idem.*

Pœnitentia in mortem dilata ut plurimum inutilis.

Cum corpus mori incipit, cor poteſtne ſatis vitæ ſervare, ut motum edat illi ſimilem, qui neceſſarius eſt, ut noſmet attollamus ad Deum? Cum membra vim omnem amiſerunt, peccator poteſtne ſatis virum habere, ut adeo magnum, mirumque gradum faciat, qualis eſt ab inferno ad Paradiſum? Cum prope eſt, ut extremum efflet ſpiritum, poteſtne adeo validam, ac vehementem vocem emittere, quæ de abyſſi imo, ubi eſt, in cœlum uſque provecta exaudiatur? Poteſtne extrema imbecillitate confectus, ac ſummo terrore perculſus omnibus hoſtibus ſuis reſiſtere, ac de illis ſperare triumphum? Hac de cauſa dixit Sanctus Auguſt. pœnitentiam, quam petit, qui morbi imbecillitate laborat, imbecillem eſſe, ac ſe metuere teſtatus eſt, ne quam moriens petit, & ipſa moriatur. *Liber, cui titulus: colloquia Abbatis Joannis & Euſebii Preſbyteri.*

Peccatũ paſſim in morte validius eſt, & peccator infirmior, ita ut illi reſiſtere nequeat.

In extremo vitæ ſpatio peccator nequaquam fortior credendus eſt, & peccatum infirmius; fieri poteſt, quod aliquæ affectiones tunc minus acres, & violentæ ſint, quam cum bona fruitur valetudine: non enim deſunt, quæ niſi cum vita extinguuntur, & quædam etiam, quas mors ipſa extinguere nequit; quas infernus ignis omni virtute ſua nequit ſuperare; quas æternitas cum infinita omnium ſæculorum ſerie nunquam delebit. Sed eſto etiam mors in illas eamdem vim habeat, ac in corpora; non equidem video quomodo hoc efficere poſſit, ut peccator minus nequam exiſtat. Pictor, cujus pennicillus vitiatus eſt, vel cujus ſaucia manus eſt, non ideo minus egregius eſt pictor. Immo e contra mihi nocentior videtur peccator, qui peccati jugum non excutit eodem tempore, quo putat peccato minus virium ineſſe. Cæterum ſupponis, peccatorem aliquam referre poſſe victoriam ſine gratia, eo quod cum infirmo hoſte illi ſit decertandum. Si hominis infirmitas talis eſt, ut dum vis ejus maxime viget, ne minimum quidem bonum ſine gratia valeat operari, nonne meridiana luce clarius eſt, peccatorem eo languore confectum, ad quem mortis propinquitas eum redegit, ſuperare poſſe, ſe de crudeliſſimo, & potentiſſimo hoſte; ſine potentis gratiæ ſubſidio victoriam eſſe relaturum? *Idem.*

Sanctus Paulus Apoſtolus teſtatur peccato non deeſſe corpus: *Corpus peccati.* Peccator dum vivit, efformat, ut ita dicam, omnes infelicis hujus corporis partes. Illi caput appingit vanitate, ſuperbia, ambitione: oculos illi tribuit obſcœnis, imprudentibus, & curioſis obtutibus; linguam format mendaciis, detractionibus, blaſphemiis; manus effingit cædibus, rapinis, uſuris; cor efficit impudicis, vel temerariis cogitationibus, inordinatis cupiditatibus, odiis injuſtis: verbo corpus illius informat effuſiſſimis cujuslibet generis libidinibus, atque criminoſis operationibus. Quod autem ad noſtrum pertinet argumentum hoc eſt, dum peccator vivit, haſce partes eſſe quodammodo ſejunctas, non enim niſi ſucceſſive coaleſcunt; ſed in morte congregantur, & conjunguntur, quod efficit, ut corpus peccati tunc ſit perfectum, omnibuſque numeris abſolutum. Peccatum, ut ita dicam, naſcitur cum peccatore, adoleſcit, convaleſcit, progreditur, prout hic ad varias vitæ ſuæ ætates procedit; atque magnitudinem, vimque omnem habet, ac ad conſummationis ſuæ terminum pervenit, cum peccator, Sanctus Auguſtinus ait, ad ſuum pervenit finem. Quod ſi miſer hic, dum omnes ſuas habebat vires, non potuit ſeparatim hoc caput, hos oculos, linguam, manus; cor ſuperare; poteſtne citra præſumptionis notam, ac citra inſaniam ſperare, in extrema imbecillitate, cum morbus illi vitam ereptus eſt, ſe corpus, animumque ſuam ſibi ſubditurum, de monſtro hoc relaturum victoriam, cum illud omnibus illius artubus ſimul conjunctis omnem magnitudinem, ac vim ſuam, ut nuper dictum eſt, obtinuerit? Si, cum adhuc infans eſſet, cum adhuc in incunabulis contineretur, ab illo ſuperari non potuit; quæ ſpes oboriri poteſt huic mortem inflictum iri, cum gigas evaſerit? Si miſer, dum viveret, & dum peccata ſingillatim, ac deinceps unum poſt aliud eum laceſſebant, his par eſſe non potuit; quomodo audeat ſperare ſe conjunctas ſimul omnium vires in mortem propulſaturum? Impii, Spiritus Sanctus inquit in Sapientia, tunc contremiſcent ad ſcelerum ſuorum recordationem; & ipſorum iniquitates in illos inſurgent, eoſdem accuſaturæ, ac perdituræ. *Idem.*

Quodnam ſit fundamentum confidentiæ, qua ſperat peccator ſe a Deo in mortis articulo exaudiendum eſſe.

Inde facile nobiſmet perſuademus, peccatorem, qui in mortis articulo teſtatus eſt aliquem vitæ anteactæ dolorem, miſericordiam obtinuiſſe, quia in religione fere nulla veritas eſt, quæ vehementius, & frequentius repetatur, quam hæc: Deum videlicet bonitatis eſſe refertiſſimum, ſemper ulnas expanſas porrigere ad eos recipiendos, qui ſincerum habent deſiderium e ſceleribus ſuis emergendi; David, qui adulter fuit, & homicida, ſe peccaſſe confitentem ſtatim audiſſe ex ore Prophetæ Nathan, quod Dominus jam illius peccatum tranſtulerat; publicanum hæc tantum in Templo proferentem verba, *Deus propitius eſto mihi peccatori*, Luc. 18. deſcendiſſe juſtificatum in domum ſuam: filium prodigum iterum in paterna domo receptum fuiſſe, eo quod ad Patris pedes provolutus dixerat: *Pater peccavi in cælum, & coram te;* Luc. 15. Latronem denique cruci confixum prope Dei filium hæc dicentem, *Domine memento mei*, ſtatim hæc audire meritum fuiſſe: *Amen dico tibi. Hodie mecum eris in paradiſo.* Luc. 23. His igitur teſtimoniis, atque exemplis innituntur, qui adeo benigne de morientium peccatorum pœnitentia judicant. Sed liceat mihi dicere, eos nequaquam rite argumentari, quantumvis optime ſentire debeant de divina erga peccatores miſericordia. Negare equidem nequeo, Divinam miſericordiam, cum ſit infinita, ideoque nequeat ullo tempore circumſcribi, non poſſe, ubi voluerit, peccatorem in morte ſalvare; ſed væ ille perperam arguit, qui illam hoc facturam, quia facere poteſt argumentatur. *Idem.*

Temeritas eſt confidere in exemplo veniæ bono latroni conceſſe.

Singulare exemplum, ubi potiſſimum de morum agitur diſciplina, regulæ exceptionem non ſtatuit & privilegium non abrogat legem, ſed e contra illam confirmat. Hujuſmodi converſiones, Sanctus Bernardus Epiſt. 8. ad Brunonem ait, ſunt *non tam exemplum, quam miraculum.* Mirum ſane eſt, quod in omnibus ſacris libris unum inveniamus bonum latronem, qui in morte miſericordiam receperit. Unus quidem fuit, ne peccatores, qui jamjam animam ſunt efflaturi, diſperent; & unus dumtaxat eſt, ne peccatores in vita præſumant. Quidquid ſit, non valet dicere, Sanctus Chryſoſtomus hom. 22. in 2. ad Corinth. inquit; ſemper mihi tantum erit temporis, quantum ſatis eſt, ut convertar. Cogita infinitum peccatorum numerum interiiſſe, qui morte occupati fuere. Time ergo; ne eadem te maneat ſors. At enim aliqui etiam in peccatis ſui volutati ſunt uſque ad extremam ſenectutem, neque defuit illis tempus pœnitentiæ. Neſcio, hic Pater addit, utrum, quæ dicis, certa ſint: ſed eſto; quid inde? Deum tibi eamdem gratiam collaturum? Vel fortaſſe eam tibi conceſſurum? Heu! attende, cum ita loqueris, agi de ſalute, vel interitu æterno animæ tuæ. Quamobrem ſi quæ rationis tibi particula ſupereſt, tibi perſuade, quod evenire poteſt oppoſitum ejus, quod reris. Eſto quidem, fieri poſſit, Deus tantum bonitatis habeat, ut tecum hac utatur ratione, quia eadem uſus eſt cum nonnullis, qui tibi ſimiles erant; ſed ſalus tua nimis magni momenti negotium eſt, ut non debeat in hoc diſcrimen adduci, id expectando, quod magis metuendi locus eſt, quam ſperandi, eventurum. *Idem.*

SUPPLEMENTUM.

Fallimur tãt poſſe nos agere pœnitentiã in hora mortis, & quare.

VElle converſionem ſuam in mortem differre, eſt nolle converti: neque enim per tempus licet vacare tanti momenti negotio? Quid enim eſt converti? Quid agere pœnitentiam? Eſt odiſſe peccatum ſuper omnia. Quomodo autem fieri poteſt, ut qui tot vitæ ſuæ tempore peccatum amavit, qui invitus illud deſerit, qui illud adhuc amare perſeveraret, ſi vitæ ſpatium ſibi ſupereſſet, momento illud odiſſe valeat, eo modo, quo opus eſt? Quænam veritatis ſpecies adeſt, talem mutationem, quæ tot laboribus, præliiſque ſtat illis qui in vita ſua ſerio convertuntur, momento fieri, cum corpus adeo ſit infirmum, mens adeo oppreſſa, & eo tempore in quod nemo alicujus momenti negotium vellet rejicere; quia nemo tunc aptus eſt quidquam cogitando, cum anima doloribus morbi adeo ſit obruta, ut tota periculi ſui cogitatione diſtrahatur? Verum licet mens atque voluntas, ſatis eſſent liberæ, non ideo dicendus eſt aliquis converti. Requiruntur præter hanc ſpiritus libertatem validæ, & peculiares gratiæ, quæ efficiant ut ſancta concipiantur deſideria, & conſcientiæ noſtræ ordo irrogetur: quod plerumque negat Deus illis, qui in mortem uſque pœnitentiam diſtulerunt; ſufficientes dumtaxat communeſque gratias illis concedens, quarum ope numquam ſeſe convertent. Ecce autem effectus terribilis illius cominationis, quam protulit Spiritus Sanctus: *Vocavi, & renuiſtis: extendi manum, & non erat, qui adſpiceret . . . Ego vero in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo vos.* Prov. 1. Peccatores quidem eo momento conatus aliquos exerunt, in quibus tamen non admodum confidendum eſt: cum hac in re ſimiles ſint fatuis virginibus, de quibus loquitur Evangelium, & quæ quia paratæ non erant, ut advenientem ſponſum reciperent, in nuptialem aulam non potuerunt, admitti. Attamen nil intentatum liquerunt ut ſibi compararent quidquid deerat; ſed cum ſero nimis eſſent reverſæ januam clauſam invenerunt, Fruſtra clamaverunt, oraverunt, flagitaverunt; neque enim aliud tulerunt reſponſum, quam hoc: *Neſcio vos.* Math. 25. *Conſiderationes Chriſtianæ.*

Cum Deus toto vitæ noſtræ ſpatio noſtrã expectaverit converſionẽ, credibile non eſt, illũ nobis morientibus eam conceſſurum. Math. 5.

Cum eo morbo afflictatis, quo efferendi ſumus, nuntiabitur, nullam ſupereſſe ſpem & prodeundum eſſe coram Deo: *Ecce ſponſus venit, exite obviam ei:* aliquot exeremus conatus, Sacramenta expetemus, plorabimus, flebimus; at ideone convertemur? Hoc ipſi nobis polliceri non poſſumus, cum timendi ſit locus, ut Dei Filius nobis, non ſecus ac fatuis virginibus dicat, *Neſcio vos.* Sanctus Auguſtinus hujuſmodi converſiones cogitans trepidabat: *Agens pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus; ſi ſecurus hinc exit; non ſum ego ſecurus.* Quæ cum ita ſint, cur in craſtinum differenda eſt pœnitentia? Veremini, ne nimis cito ſerviatis Deo, cum uni illi vobis unice ſerviendum eſt? Hæccine vos terret difficultas? Numquid deinceps minores tibi aderunt difficultates? Cum optima fueris corporis valetudine, tibimet promittere nequis, difficultatem hanc a te iri ſuperatum, & ſperas te in mortis articulo eam ſuperaturum, quod numquam facere conatus es, & quod num tibi fieri nequaquam poſſe videtur? Numquid patientia, qua Deus adhuc tecum

uſus eſt, te in eam ſpem adducit, ut credas ipſum adhuc eadem uſurum? Quid ergo, eo quod Deus tecum ſua uſus eſt bonitate, ideo eum laceſſere pergis? Itane ejuſdem abuteris clementia? An neſcis Deum hactenus expectaſſe te, ut te ad pœnitentiam adigeret? Tu vero per duritiam tuam, & impœnitens cor tuum iræ theſaurum theſaurizas in diem ultionum: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? &c. Ibidem.* Rom. 2.

In morte converti gratia eſt quā nemo poteſt mereri.

Fierine poteſt, nos adeo cæcos eſſe, ut poſtquam diuturno annorum intervallo illuſimus Deum, a Deo ſperemus nos gratiarum omnium, quas Sanctiſſimo cuique præſtare poſſit, maximam recipiamus, videlicet ut in illius amore moriamur? Hæc illuſio eſt, qua Satanas utitur, ut nos miſere perdat. Verum ut errorem hunc abjiciamus, inſculpamus in cordibus noſtris verba hæc S. Hieronymi morientis: *Vix unus de centum millibus, qui male vixerint, mereretur a Deo indulgentiam. Ibidem.*

Converſiones in morte raræ ſunt, & nullus fere occurrit, qui adeo ſero ſeſe cōvertat.

Quam infrequentes ſunt converſiones, quæ in mortis hora fiunt, & quam pauci tunc temporis pœnitentes veri inveniuntur? Nonne hoc eſt inſultare Deo mundi hujus reliquias offerre, eique ſacrificare tempus, quod non poteſt amplius peccatis impendi? Hoc enim plerumque Deo dant illi, qui non convertuntur, niſi cum ante Dei tribunal prodeundum eſt, & cuique metuendum eſt ne faciat, quod plerique facinnt, niſi Deus illos Divinis luminibus ſuis illos illuſtret. Beati quibus perſuaſum eſt de hac tanti momenti veritate, & qui illam in praxim conantur redigere. Sed væ nobis, ſi poſtquam illam intellexerimus, ex ea non proficiemus, & pœnitentiam in extremum vitæ ſpatium rejiciemus: Quam metuendum eſt, ne cum tandiu illam diſtulerimus, tandem inviti illam in inferno facere teneamur! Maximas equidem tibi gratias ago Domine, quod me hactenus ſoſpitem, incolumemque præſtiteris; quod mortem inhibueris, ne me adoriretur, antequam agerem pœnitentiam, & quod adhuc me pœnitentem recipere velis, ingratus licet te tot impiis ſceleribus laceſſiverim. Gratiam quæſo largire, ut hodierna die pœnitentiam agere incipiam, cui nonniſi cum ipſa vita finem imponam. Fui hactenus ſterilis arbor illa quæ nondum peperit pœnitentiæ fructum, & quæ idcirco meruit tuum maledictum; ſed expecta adhuc Domine, & futurum ſpero, ut te juvante fructus uberes feram: *Domine, dimitte illam & hoc anno, uſque dum fodiam circa illam.* Meritus ſum, ut me tamquam juſtitiæ tuæ aliis exemplum proponeres; ſed clementia tua fretus in eam adducor ſpem fore ut in me Divinarum miſerationum tuarum effulgeat exemplum. *Mirifica miſericordias tuas; qui ſalvos facis ſperantes in te.* Luc. 13.

Pœnitentiæ procraſtinatio magnus eſt ſcopulus in quem plures animæ illidūt.

Si, ſummi licet momenti ſalutis negotium in morte dumtaxat abſolvitur; quænam feſtinandi nos urget neceſſitas? Non licet in aliquod ſpatium differre pœnitentiam? Edicta etiam ſeveriſſima nonne in ipſis etiam maximi momenti rebus mores permittunt? Hic ille arduus eſt ſalutis ſcopulus ob plurima naufragia infamis. Sicut enim omnes ſe diu vitam ſperant producturos, pœnitentiæ curam ſemper in futurum tempus rejiciunt. Sed ſecreto Providentiæ conſilio illorum præſumptionem inopina morte punientis, ac properantis mortis eorum ſpatium ad compenſandam tot ſcelerum copiam vitæ eorumdem imminutione; naciſcuntur ſe iis rebus omnibus deceptos, in quibus ſpem ſuam collocarant. Decipit eos tempus, quod nil tale opinantibus deficit. Decipit illos gratia, qua deſtituuntur, ita juſtitia Dei ulciſcente præteritarum gratiarum abuſum. Decipit tandem ipſa eorum voluntas, quæ cum nequeat conſilium capere odio habendi, quod ſemper amavit, in noxiis affectibus ſuis perſeverat; & licet mortis urgeat terror, ad tumulum uſque fovet aliquam erga ſua ſcelera charitatem. Quam ob rem Patres inquiunt, nihil magis incertum eſſe ſalute procraſtinantis; & inſignis eſt imprudentia tanti momenti negotium in re adeo incerta collocare. *Sermo octavo Accademiæ, anni 1675.*

Inanis præſumptio peccatoris credentis ſe pœnitentiā agere poſſe, cum ipſi placuerit.

Deus bonus eſt, peccator ſecum ait; non creavit nos, ut perderet: credere fore ut aliquando nobis illius deſit miſericordia, impium eſt; & cum pœnitentiæ extremos vitæ meæ annos devovero, tantundem, quod ſancti complures, præſtabo. Hic primus eſt effectus patientiæ Dei in peccatoribus, noxia, & præſumens confidentia in vitæ ſuæ diuturnitate, quaſi ab eorum nutu penderet. Scripturæ locutionibus parum intenti, non vident dignari Deum ſibi inviſam furis ſimilitudinem vindicare tunc venientis, cum minime expectatur. Funeſto hoc in rerum ſitu, quænam ſunt hominis conſilia? Quærit ſibi beatam procurare juventutem; & juventutem hanc protrahit, donec Mundus ſua illi oblectamenta non negat. Tempus hoc pœnitentiæ, quod a propoſito vitæ ſyſtemate non abhorrebat, numquam accedit, cumque videat peccator ſe de ætate in aliam traductum neque mentem mutaſſe, nec cor: cauſas prætexit, ne umquam accedat. At quiſnam crederet has ipſas cauſas ab ipſa Dei magnitudine, juſtitia, bonitate depromi? Verum eſt tamen, non deeſſe peccatores qui cogitent Deum nimis eſſe magnum, ut quæ homines faciunt, illi negotium faceſſant: nullam eſſe rationem inter peccantium conatus, iramque Dei; vel ſi Deus curam gerit humanarum actionum, ſatis illi compertam exploratamque eſſe eorum infirmitatem, ut non ideo velit in iras erumpere. Contumelioſum Divinitati argumentum; quod altera cauſa eſt patientiæ, qua improborum ſuſtinet flagitia; potiſſimum ad obſcœnitatem ſpectantia. *Sermo Accademiæ, anno 1693.*

Semper ob oculos nobis verſari debe[n]t præterітæ vitæ flagitia.

Criminum noſtrorum pondere obruimur, & vix cogitamus; numquam tamen hoc ex mentibus noſtris deberet excidere, ut inceſſanter illa elueremus perinde ac a nobis recens patrata. Hæc eſſet ratio noſtram frangendi ſuperbiam, ſæpe repetendo noſtros lapſus, & ea, in quæ incidimus mala; cautiores etiam & vigilantiores eſſemus, ac nobiſmet diligentius caveremus. Sanctus Paulus, qui non peccabat amplius in ſingula momenta altius repetebat præterita ſcelera, & ea etiam narrabat, quæ per ignorantiam commiſerat, & quæ per Baptiſmum deleverat. Venit Jeſus Chriſtus in mundum ut ſalvos faciat peccatores, quorum ego ſum primus. Quamvis peccata fuerint remiſſa; tamen cum illorum reminiſcimur, nobis dolorem, pudoremque ciere poſſunt, & efficere, ut illum diligamus, qui per ſummam indulgentiam ea nobis condonavit. *Ex Opuſculis S. Chryſoſtomi.*

Mera præſumptio eſt in morte miſericordiam Dei ſperare, dum viventes vocē illius audire noluimus.

Si Scripturarum locos conſulimus, ubi loquitur Deus de pœnitentia, quæ fit dumtaxat in morte, nobis timendi potius, quam ſperandi locus eſt. Nam præterquam quod morientis converſio gratia eſt, quam non meretur, & qua e contra ſe præbuit indignum per ea ſcelera, in quæ hæc illum dejecit præſumptio; gratia eſt, quam Deus illi pollicitus non eſt, immo quam ſe petenti negaturum minitatus eſt. Numquam ſatis oſtendi poteſt hæc veritas adeo terribilis, neque ſatis iterari illa Dei ipſius verba: *Quia vocavi, & renuiſtis; extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret. Deſpexiſti omnem conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis; ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cum vobis id, quod timebatis advenerit, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit: quando venerit ſuper vos tribulatio, & anguſtia; tunc invocabunt me, & non exaudiam; mane conſurgent, & non invenient me, eo quod exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini non ſuſceperint.* Prov. 1. 28. Ex his verbis inferamus; morientes debere ſemetipſos excitare ad pœnitentiam ſpe adductos miſericordiæ, qua Deus cum illis uti poteſt; viventes vero operæ pretium facturos, ſi quam primum illos pœnituerit ad minas ſibi a Deo intentatas evitandas, quam ſi peccare perrexerint adduci fallaci ſpe ejus gratiæ, quam nemo umquam illis promiſit. *Le Tornueux in Anno Chriſtiano.*

Bonus Latro nihil de ſe præſumēs fatetur ſe juſte damnari, & meretur veniam.

Crucifixus fuerat Dei Filius inter duos latrones medius, ut eorum ſceleris conſcius haberetur; ille vero alterum ex his teſtem aſſumit, ac patronum ſuæ innocentiæ. Promiſerat ille, ubi in Crucem ſublatus eſſet, omnia ad ſe pertracturum eſſe, & facturum, ut qualis eſſet ab omnibus agnoſceretur: incipit autem ab hujus latronis converſionis. Nuperrime pro peccatoribus oravit, & ſtatim voti damnatur peccatoris hujus ſanctificatione. Pœnæ, quas pro peccatis patimur, Jeſu Chriſti cruciatibus adjunctæ dignæ fiunt quæ vitam æternam promereantur; & hic dominicæ mortis fructus a Salvatore applicatur huic homini pro ſuis latrociniis crucifixo. Latronis Crux per Salvatoris Crucem ſanctificatur; hoc pacto ſuorum criminum pœna fit expiatio; & mutatio cordis illius, quam Jeſu Chriſti gratia operatur, omnia mutat in illo, & ſupplicia ſua in ſalutis ſuæ inſtrumentum convertit. Pœnitentia ejus notatu digna eſt: Veretur Dei judicia, quoniam redarguit ſocium ſuum illa non reformidantem. Sua confitetur ſcelera; fatetur quidem ſe dignas factis ſuis pœnas luere. Exprobratio alteri facta oſtendit, ipſum vere deteſtari ſcelera, quorum nomine ſe ipſum inſimulat. Mortem, crucemque ipſam recipit tamquam pœnam, quam meritus eſt, neque a Filio Dei petit inde liberari malens in vita hac peccati ſui pœnas perſolvere, ne illæ ſibi in altera ſint ſuſtinendæ. Deum quidem timet, ſed eo timore, qui peccati veniam minime excludit; quapropter inquit: *Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum.* Luc. 23.

Non

Non poſtulat regnare cum Jeſu Chriſto; hunc orat ſolum, ut ipſius meminiſſe velit. Nihil in ſuis meritis confidit, omniaque a Salvatoris ſui miſericordia præſtolatur. Se nulla re dignum putat, & obtinet omnia ab illo, qui geſtit dare iis plura, quæ petuntur, ubi cum corde contrito, & humiliato vere petatur. *Le Tourneux in Anno Chriſtiano.*

Si boni Latronis exemplū nobis eſt ſpei argumētum, illud mali terrorē nobis debet incutere.

De morientis pœnitentia, ne deſperemus; licet ſera, ſterilis non erit, modo ſit vera. Latronis in cruce converſi exemplum ſpem nefariis peccatoribus adſtruit, ipſos quoque ut illum, anteactæ vitæ veniam eſſe conſecuturum, ſi in morte vere, ut ille, ſeſe converterint. Sed ne quis ſe ipſum fallat, Latronis alterius damnatio oſtendit nullam pro impœnitentibus eſſe gratiam; & converſionem peccatoris in morte gratiam eſſe, quem ille non meretur, & quam non omnibus concedit Deus. Mirum eſt, quod tot mortales ſe cum Latrone bono ſalvos futuros ſperent, & pauci metuant, ut cum malo damnentur. Jus quidem tibi ad ſalutem eſt, dummodo convertaris; ſed juſne tibi eſt, ut expectetur, donec fueris converſus? Quidquid alteri contigit ex Latronibus, non contigit alteri. Uterque eodem affectus ſupplicio fuit; uterque proximus erat Deo, ſed non uterque fidem habuit, quæ ſalvum facit, & fides ex Divo Paulo donum eſt. Per hanc fidem alter præ altero enituit, ut idem Apoſtolus inquit; & quis inter utrumque diſcrimen conſtituit? Quid habes, quod non acceperis? Vereamur, ne in vita noſmet confundamus cum impœnitentibus, ne cum illis in morte etiam confundamur. Si illud tantum inſpexerimus, quod duobus hiſce Latronibus contigit, alterius exemplum tantum timoris in nobis ciere debet, quantum ſpei alterum ciet. *Tourneux in Anni Chriſtiano.*

Boni Latronis fides eo admirabilior eſt, quia ſolus Jeſum Chriſtū licet crucifixum, Regem eſſe cognovit.

Sancti Patres boni Latronis fidem æque ac pœnitentiam admirati ſunt. Quippe Jeſum Chriſtum agnovit inter ipſas infirmitates, quibus reliquis hominibus abſcondebatur. Illum ab ipſis Diſcipulis ſuis derelictum tuetur. Crux huic non ut aliis ſcandalum fuit, tamquam Regem habuit, qui pendebat ex ea, & cognovit eumdem in Regnum ſuum per eamdem intrare. Illum credidit Jeſum Chriſtum, & palam profeſſus eſt. Martyres inter cruciatus glorioſum Jeſu Chriſti nomen confeſſi ſunt; ille vero eum confeſſus eſt, cum ab aliis blaſphemiis proſcinderetur; omnibuſque conſpirantibus, ut hanc Regis dignitatem irriderent dicendo: ſi eſt Rex Iſrael, ſalvum faciat ſemetipſum; recens iſte Diſcipulus, quin omnium blaſphemantium irriſionem metueret, palam dicit: *Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum.* Quæ glorioſa confeſſio effecit ut a nonnullis Patribus ipſo Martyris titulo decoraretur. *Idem ibidem.*

Quam injuſtus ſit peccator nolens audire vocem Dei.

Loquitur mihi Deus in imo cordis mei, & neſcio utrum illi obediam, & dubito utrum voci illius victas dem manus. Menſis abiit, immo ſex; fortaſſe etiam plures anni, cum Deus a nobis expetit ſacrificium non bonorum quidem, vel vitæ noſtræ (quod ſi poſceret, numquid illud nobis eſſet detrectandum?) ſed unius voluptatis, unius ſolatii, unius affectus, nihilominus ſacrificium & hoc illi negamus; & nos eidem placere negamus? Meditemur hujus repulſæ nequitiam, & injuriæ gravitatem. Tamen Deus iſte, cui exile hoc ſacrificium negamus, ille ipſe eſt, a quo juges gratias expectamus, & veniam cum plurimorum ſcelerum, tum iſtius etiam repulſæ, qua quotidie illi propria ſua bona negamus. Quandonam oculos aperiemus, ut videamus errores noſtros, ac tantum concipiamus terrorem, quantum opus eſt, facti adeo nefarii, & ab omni religionis ſpecie abhorrentis: niſi hoc modo contigerit? Fateamur facinus hoc noſtrum contradictionibus, & injuſtitiis diffluere. *P. Croiſet in Aſceticis Exercitationibus. Tom. 5.*

PROSPERITAS.

Proſperitas juſtorum, & iniquorum: pericula, & mala proſperitatis.

MONITUM.

DIfficile eſt habere concionem ita propriam hujus argumenti, ut non admiſceantur alia quædam, cum quibus neceſſitudine veluti quadam cohæret, ita ut omnino ſeparari non poſſint: proſperitas enim eſt plurium bonorum congeries, in quibus mundi ſectatores ſuam felicitatem conſtituunt, & quorum poſſeſſio efficit, ut beati cenſeantur, & nuncupentur. Adverſitas, quæ illi oppoſita eſt, providentia, quæ vitæ hujus bona, & mala diſtribuit propter fines, qui nobis explorati non ſunt, crimina, & flagitia, quæ hoc in ſtatu paſſim graſſantur, aliaque plura argumenta naturali quodammodo nexu cum hoc conjunguntur. Hoc tamen prohibere non debet, quominus hæc pertractetur materia, non ſecus ac aliæ plures, in quibus totum ſæpe diſcrimen ex varia illas pertractandi ratione procedit.

Cæterum argumentum hoc, de quo Biblia, & Patres ſæpe loquuntur, ex quo Ethnici quoque Philoſophi præcipua moralis ſcientiæ hauriunt documenta, & cujus denique exemplis pleni ſunt libri: hoc, inquam, argumentum non minus Eccleſiaſtico ſuggeſtu dignum eſt: locum præbet vivis deſcriptionibus inſtabilitatis rerum humanarum, ſuadet bonorum mundi contemptum, immittit metum ſtatus adeo periculoſi, nobiſque detegit ſcopulos ſub hac felicitatis ſpecie latentes: denique oſtendit minus invidendam, quam deflendam eſſe ſortem illorum, qui diutina, ac jugi proſperitate fruuntur: atque ſi eo pacto tractetur, quo tractari poteſt, fiet ſermo non minus utilis, quam eloquens, atque diſertus,

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Concionum hujus Argumenti Structura.

I. PRo ſermonis de mundana proſperitate argumento deſumi poſſunt iſtæ duæ propoſitiones, aut veritates, quæ illum bifariam partientur. Prima eſt: temporalem proſperitatem, quæ ut plurimum eſt objectum votorum, ac deſideriorum illius, qui ſequitur mundum, eſſe debere objectum contemptus timoris, ac abominationis vero fideli. Altera eſt: impiorum proſperitatem, quin nobis invidiæ ſit cauſa contra beatos ſæculi, quibus omnia fluunt e ſententia; vel cauſa querimoniæ contra providentiam, efficere debere, ut & eorum infelicitatem miſeremur, & Dei erga nos conſilium adoremus, qui non paſſus eſt nos in hoc mundo beatos eſſe, ut æterna in altero beatitudine perfrueremur.

Pro priori, ſupponendum eſt proſperum rerum curſum, rerumque affluentiam per ſe nullo eſſe in diſcrimine, & inæqualem bonorum vitæ hujus diviſionem pro mundi regimine eſſe neceſſariam; ſed his poſtremum obtinentibus locum inter ea, quibus a Deo homines cumulantur, hæc a nobis quidem impenſius & enixius optanda non eſſe, ſed 1. contemnenda, quoniam a Deo nullo habentur in pretio, quandoquidem uberius graviſſimis etiam inimicis ſuis largitur illa; quoniam non ideo in oculis ejus magis accepti ſumus; & quia ſæpe ſunt pretium injuſtitiæ, & criminum eorum, a quibus poſſidentur. 2. Metuenda nobis eſſe propter periculum, in quod nos adducunt, æterna bona amittendi. 3. Fugienda eſſe, & abominanda, quippe vulgo ſunt cauſa criminum, ac malorum, quæ committuntur in mundo.

Veritas altera. 1. Impiorum proſperitas non ſolum excitare non debet invidiam noſtram contra poſſidentes illam, verum etiam efficere, ut eorum infelicitatis miſereamur: quoniam hæc paſſim reprobationis nota eſt eas ob rationes, quæ in decurſu collectionis hujus occurrent. 2. Quin de providentia conqueramur, Deo benedicere debemus, eique gratias agere, quod nos

eo in